

COZ-2004

CONCERTGEBOUWORKEST SEIZOENSVERSLAG 04/05

Boekmanslichting-Bibliotheek
Nieuwegracht 410
1017 BP Amsterdam
Telt. 020 43750

4 stars Barbican, London

Of the quality of this wonderful orchestra there need be no doubts whatever.

Their sound has a brilliance and depth that few can rival and none surpass.

The texture of their string playing – such eloquent basses! – is rarely heard in Britain.

From the first bars of Stravinsky's *Petrushka*

the musicianship of the 25-strong wind section was dazzling.

Guardian, 15 juni 2005

PHILIPS

SPONSORS VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST

inhoud

3 Nog even terugkijken

5 Algemeen

6 Artistiek

10 Financieel kalenderjaar 2004

11 Sponsoring en particuliere fondsenwerving

11 Stichting Donateurs

12 Entrée, Vereniging voor jong publiek

13 Vereniging Vrienden

14 Public Relations

19 Marketing en verkoop

21 RCO Live

23 Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest

24 Educatie

24 Personeel & Organisatie

26 Seizoensoverzicht

28 Overzicht augustus 2004 - juni 2005

54 Thema: één naam, twee werelden

70 Bijlagen

62 Stichtingsbestuur, orkest- en stafleden

64 Internationale activiteiten

66 Financiële ondersteuning

66 Concerten & cd's

68 Bezoekersaantallen

70 Leden van het Gouden Gilde

Nog even terugkijken,

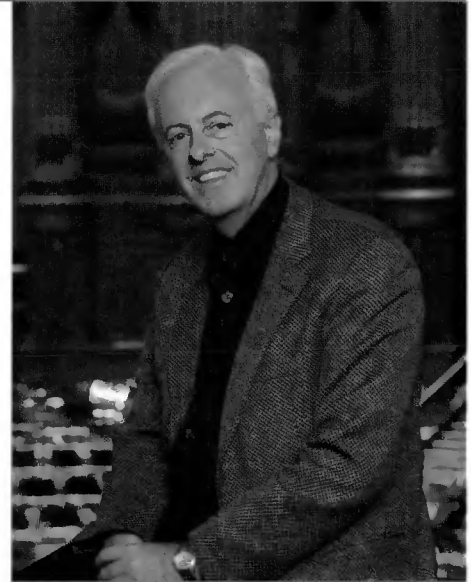
Graag bied ik u ons seizoenverslag 2004-2005 aan, nu voor de derde keer in deze fraaie vorm. Om verschillende redenen was het een seizoen dat nog lang in onze herinnering zal blijven. Ik noem er enkele:

- Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima aanvaardde het Beschermvrouwschap van ons orkest. Dat bericht begroetten wij met grote vreugde.
- Het Koninklijk Concertgebouworkest kreeg een nieuwe chef-dirigent. Mariss Jansons maakte een indrukwekkende entree in al onze series.
- Wij maakten een goede start met ons eigen cd-label RCO Live. Er werden vier cd's uitgebracht, evenals een box en een dvd, die wereldwijd in de handel zijn.

Er was ook minder goed nieuws. Het KCO kreeg te maken met een gevoelige subsidievermindering, vanaf 1 januari 2005. In financiële zin zijn de gevolgen voor het resultaat in dit seizoen nog te overzien geweest. Het heeft ons er echter wel toe gebracht de toegangsprijzen voor volgend seizoen deels te verhogen middels invoering van een rangenstelsel. Daarmee moest ook het reserveringssysteem veranderen. Van jarenlange abonnees vergde dat gewenning.

Het KCO dankt de Gemeente Amsterdam en het Ministerie van OCW voor hun onmisbare ondersteuning. Onze vier sponsors (ING, Sara Lee/DE, Nuon en Philips) leverden weer een grote bijdrage aan onze positie om dirigenten en solisten van wereldfaam uit te nodigen. De steun van ons Gouden Gilde heeft het ons mogelijk gemaakt diverse prachtige instrumenten te verwerven.

Tenslotte dank ik u, ons publiek, voor uw blijvende aandacht en aanwezigheid en hoop ik van harte, dat u bij het doorbladeren van dit boekje zult terugdenken aan een geslaagd seizoen.

Mr Jan Willem Loot, *algemeen directeur*

WELKOM
MARISS!

eerste repetitie Mariss Jansons, 31 augustus 2004

Het seizoen
2004-2005
stond voor het
Koninklijk
Concertgebouworkest
in het teken van

algemeen

de komst van
'De zesde maestro'
en de lancering
van het
eigen cd-label
RCO Live.

Dé grote artistieke gebeurtenis van het seizoen was de komst van de nieuwe chef-dirigent Mariss Jansons, de zesde chef in de geschiedenis van het orkest. Met hem werd een voortvarende start gemaakt. Hij dirigeerde programma's in alle abonnementenseries, bezocht met het orkest een aantal belangrijke Europese muziekcentra, maakte een eerste grote tournee naar Japan, en leidde in Amsterdam zijn eerste Kerstmatinee. Bovendien verschenen gedurende het seizoen diverse opnamen met Jansons op het nieuwe eigen cd-label RCO Live. Wat de gastdirigenten betreft was het, net als het voorgaande, een spannend seizoen, met maar liefst acht (Knussen, Leenders, Nott, Roberto Abbado, Spano, Conlon, Luisi, Saraste) dirigenten die hun debuut bij het orkest maakten. De oogst daarvan zal in de komende jaren blijken. Wat de vertrouwde gezichten betreft, kwam men overigens niets tekort, alleen al omdat eredirigent Bernard Haitink en honorair gastdirigent Nikolaus Harnoncourt ieder twee programma's voor hun rekening namen.

Mariss Jansons

Het officiële welkomstconcert voor Mariss Jansons werd gegeven op zaterdag 4 september. Op het programma stonden twee grote orkestwerken: de *Derde symfonie*, 'Liturgique' van Honegger en *Ein Heldenleben* van Richard Strauss. Kort na het concert werd de live-registratie van *Ein Heldenleben* op dvd uitgebracht, samen met de televisiedocumentaire *De zesde maestro*. Met de genoemde werken gaven het orkest en de kersverse chef vervolgens acte de présence tijdens het Lucerne Festival, waar ook *Petroesjka* van Stravinsky en de *Vijfde symfonie* van Sjostakovitsj werden gespeeld. Een week later maakte Jansons zijn opwachting in de series A en B. Hij was in oktober terug in Amsterdam – nu ook in de series E en Z – ter voorbereiding van zijn eerste grote

tournee met het orkest naar Japan (acht concerten, inclusief televisie-registratie in Tokio). Tijdens de eerste editie van de Kerstmatinee onder de nieuwe chef was Daniel Barenboim voor het eerst als pianist bij het orkest te gast. Hij was solist in het *Eerste pianoconcert* van Brahms, dat live op televisie werd uitgezonden. Jansons was in februari ook in de D-serie te horen, waar hij aan de grote Mahler-traditie van het orkest een nieuw hoofdstuk toevoegde met diens *Zesde symfonie*, voor het eerst in vijftig jaar uitgevoerd in de volgorde zoals Mahler die oorspronkelijk voor ogen heeft gestaan. Hierop ging Jansons met het orkest ten derde male dit seizoen op reis, en werden concerten gegeven in Spanje, Portugal en in de Musikverein in Wenen. Ter afsluiting van zijn eerste KCO-seizoen dirigeerde Jansons in juni onder meer twee concerten in het Barbican Centre in Londen. 1

Overige internationale optredens

Behalve met de nieuwe chef werd tijdens het Lucerne Festival ook opgetreden met Philippe Herreweghe en de pianiste Maria João Pires in een Beethoven-Schubert programma. Het orkest maakte diverse kortere reizen met enkele concerten, soms slechts één. Met Sir Roger Norrington werden Dortmund en Keulen aangedaan; Sir Colin Davis en Nikolaus Harnoncourt dirigeerden op twee opeenvolgende zaterdagen in Brussel; met Ingo Metzmacher werd opnieuw in Keulen opgetreden; en Daniele Gatti gaf drie concerten in het Saar Festival (Metz, Luxemburg en Saarbrücken).

Speerpunt moderne muziek

Het Koninklijk Concertgebouworkest koestert zijn A-serie met 'Aanbevolen avontuur' op de vrijdagavond, waarin hedendaagse

werken gecombineerd worden met belangwekkende stukken uit de twintigste eeuw. Geen ander groot orkest van wereldnaam heeft nog een dergelijk consciëntieuze serie met moderne muziek. Vijf van de acht programma's werden eveneens gespeeld tijdens de serie A-donderdag, terwijl in december een programma kon worden gedubbeld met de ZaterdagMatinee, waar het orkest voor het eerst sinds jaren weer te horen was. Mariss Jansons opende de serie met Honeggers *Derde symfonie 'Liturgique'* en de *Vijfde symfonie* van Sjostakovitsj. Als dirigent-componist was dit seizoen Oliver Knussen uitgenodigd, die een debuut maakte met twee Nederlandse premières, beide eigen werken. Jonathan Nott volgde met onder meer de Nederlandse première van *Uninterrupted Sorrow* van Turnage, in een programma waarin Janine Jansen haar succesvolle KCO-debuut maakte met het *Violconcert* van Britten. Aan Jörgen van Rijen, solotrombonist van het orkest, werd bij zijn optreden in december de Nederlandse Muziekprijs toegekend. Hij speelde bij die gelegenheid met het KCO de Nederlandse première van *SOLO* van Berio. Ed Spanjaard dirigeerde in hetzelfde programma ook de wereldpremière van *'Unisono' for orchestra* van de jonge Nederlandse componist Robin de Raaff. Een tweede in opdracht van het orkest geschreven Nederlands werk ging in januari in première: *Tango Waltz* van Diderik Wagenaar. Bij die gelegenheid beleefde onder leiding van Robert Spano ook *Insomnia* van Salonen zijn Nederlandse première. James Conlon debuteerde met muziek van drie componisten wier werk het slachtoffer werd van totalitaire regimes: Schulhoff, Ullmann (Nederlandse première van diens *Pianoconcert*) en Sjostakovitsj. Het vijfde dirigentendebuut in de serie werd gemaakt door Jukka-Pekka Saraste, die onder meer muziek dirigeerde van Van Baaren en Dutilleux. Voor deze gelegenheid kwam de 89-jarige Franse grootmeester, die

kort daarvoor was onderscheiden met de zeer prestigieuze Ernst von Siemens Musikpreis, graag naar Amsterdam. De serie werd afgesloten met een programma onder leiding van Dennis Russell Davies, die de *Zesde symfonie* van Prokofjev combineerde met werk van twee meesters op leeftijd: Elliott Carter en de Nederlander Hans Kox, die op de dag van het eerste concert zijn vijfenzeventigste verjaardag vierde.

Ook dit seizoen werden de concerten in de A-serie steevast voorafgegaan door een gratis inleiding, waarbij zo mogelijk ook een van de componisten zelf aan het woord kwam.

Rond de Engelse componist Mark-Anthony Turnage organiseerde het KCO in samenwerking met het Conservatorium van Amsterdam een tweedaagse 'mini-residency'. De componist lichtte zijn werkwijze toe aan componisten en studenten, en werkte tijdens een workshop met saxofoonstudenten van Arno Bornkamp, die diverse stukken van Turnage hadden ingestudeerd.

Series B, D, E en Z

Het uitgangspunt voor de overige abonnementenseries vormden de twaalf programma's van de twee B-series. Mariss Jansons opende ook deze series met een concert waarbij Soile Isokoski soleerde in *Vier letzte Lieder* van Strauss en Tsjajkovski's *'Pathétique'* tot klinken kwam. Voorts dirigeerde hij grote symfonische werken van Beethoven, Brahms, Franck, Rachmaninov, Debussy en Sibelius. Sir Roger Norrington voegde de *Derde symfonie* van Vaughan Williams toe aan het repertoire van het orkest en dankzij honorair gastdirigent Nikolaus Harnoncourt kregen de *Bijbelse liederen* van Dvořák hun KCO-première. Harnoncourt dirigeer-

de ook de *'Rheinische' symfonie* van Schumann en de *Zesde mis* van Schubert. Eredirigent Bernard Haitink bracht achtereenvolgens een onvergetelijke *Achtste symfonie* van Bruckner en een bijzondere combinatie van Escher, Debussy en Mozart. Sir Colin Davis bewees in *Roméo et Juliette* zijn autoriteit wat de muziek van Berlioz betreft. Dat bijzonder twintigste-eeuws repertoire en moderne muziek niet alleen aan de A-series of bijzondere projecten is voorbehouden, bewezen onder meer debuterend gastdirigent Fabio Luisi met de *Vierde symfonie* van Schmidt en Ingo Metzmacher met de KCO-première van *Stele* van Kurtág. Voorts was er plaats voor geliefde gasten als Iván Fischer, Daniele Gatti en Markus Stenz. Na een eenmalig openluchtconcert maakte in april Jaap van Zweden zijn langverwachte KCO-seriedebuut.

Opmerkelijke violsolisten dit seizoen waren de debuterende violistes Leila Josefowicz, Janine Jansen (die behalve de reeds genoemde Britten ook Prokofjev speelde) en Julia Fischer, en KCO-coryfee Vadim Repin. Ook de meesterpianist Nelson Freire trad op met het orkest en diens jonge collega Lang Lang maakte zijn KCO-debuut. Uit eigen orkestgelederen soleerden in de loop van het seizoen de concertmeesters Vesko Eschkenazy en Alexander Kerr, de eerste cellisten Godfried Hoogeveen en Gregor Horsch en de reeds genoemde solotrombonist Jörgen van Rijen.

Extra concerten en evenementen

Hans Leenders en Philippe Herreweghe dirigeerden ieder een ING Zomerconcert. Aan het eind van het seizoen leidde Daniele Gatti een gratis Promconcert, dat door de AVRO op televisie werd uitgezonden. Er werd ook opgetreden in het kader van het Diaghilev Festival in

Groningen, in De Doelen in Rotterdam en in het vernieuwde Orpheus in Apeldoorn. In maart leidde Herreweghe voor de derde maal Bachs *Matthäus-Passion*, met de sopraan Carolyn Sampson en de alt Sarah Connolly als de meest opvallende nieuwe gezichten onder de solisten.

Met een als triomf ontvangen productie van *Die tote Stadt* van Korngold, in een regie van Willy Decker en met het KCO in de orkestbak, maakte Ingo Metzmacher in april zijn debuut bij zijn toekomstige werkgever De Nederlandse Opera. 2

In juni verzorgde het orkest in coproductie met het Holland Festival een in meerdere opzichten uniek project. In de imposante Gashouder van de Westergasfabriek werden op twee avonden zeven stukken uitgevoerd die een indruk gaven van de verschillende mogelijkheden van orkestopstelling in groepen waarmee componisten sinds Gabrieli hebben geëxperimenteerd. Dirigent Markus Stenz slaagde erin om dit complexe programma overtuigend voor het voetlicht te brengen.

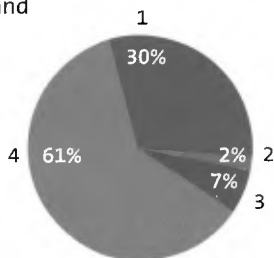
Het orkest had opdrachten verstrekt aan de componisten Brett Dean en Jacob ter Veldhuis, respectievelijk terzijde gestaan door de Australische 'videochoreografer' Cazerine Barry en de Nederlandse videokunstenaars Jaap en Floris Drupsteen. Ook György Kurtág was naar Amsterdam gekomen, om de uitvoeringen van zijn 'Dubbelconcert' als onderdeel van dit programma bij te wonen. Videoprojectie op een groot scherm, zeven verschillende speelplekken en een uitgekiend licht- en changementenplan maakten het spektakel compleet.

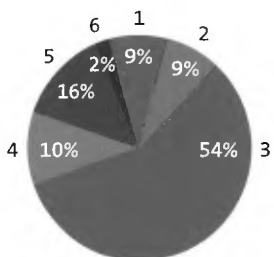
financieel kalenderjaar 2004

Het verslagjaar is afgesloten met een voordelig exploitatiesaldo van € 396.000 (begroot voordelig € 60.000). Het voordelig exploitatiesaldo is toegevoegd aan de risicoreserve (€ 396.000). De procentuele verdelingen van de baten en lasten in het boekjaar 2004 zijn als volgt:

1 Eigen inkomsten binnenland	5.181.000
2 Concerten buitenland	303.000
3 Sponsorgelden	1.149.000
4 Subsidies	10.375.000
Totaal	17.008.000

1 Personele Kosten (<i>Beheerslasten</i>)	1.464.000
2 Materiële lasten (<i>Beheerslasten</i>)	1.454.000
3 Personele kosten (<i>Activiteitenlasten</i>)	9.383.000
4 Dirigenten/solisten/koren (<i>Activiteitenlasten</i>)	1.649.000
5 Materiële lasten (<i>Activiteitenlasten</i>)	2.662.000
6 Naar risicoreserve	396.000
Totaal	17.008.000

Financiële vooruitzichten

Met ingang van het boekjaar 2005 is aan de Stichting een korting op de subsidie opgelegd van circa € 500.000. Aangezien het orkest geen concessies kan en wil doen aan de artistieke kwaliteit van de producties, is bezuinigen op de activiteitenlasten geen optie. Bezuinigingen op de beheerslasten zijn in overweging genomen, maar ook hier konden geen substantiële oplossingen worden aangewezen die de bezuinigingen volledig kunnen compenseren. Daarom is besloten de oplossing te zoeken aan de inkomstenzijde en wel op drie terreinen:

- verhoging van de publieksinkomsten door middel van sterke prijsstijgingen en gelijktijdige introductie van een rangenstelsel, waarmee de toegankelijkheid nog enigszins kan worden gewaarborgd.
- verdere verbetering van de exploitatie buitenland, door het verwerven van meer goedbetalende buitenlandse optredens.
- verbetering van het rendement van de inkomsten uit sponsoring en fondsenwerving.

Met deze maatregelen denkt het orkest het dreigende tekort te kunnen afwenden. Hoewel het orkest zijn uiterste best doet de toegankelijkheid en aanwezigheid op het Amsterdamse thuispodium te handhaven, kunnen de opgelegde bezuinigingen op termijn een reductie van het aantal Nederlandse en openbaar toegankelijke, voor een breed publiek betaalbare, producties tot gevolg hebben. Door bovenstaande maatregelen zal het aandeel eigen inkomsten in de exploitatie verder toenemen. Het orkest loopt hiermee een steeds groter financieel risico, doordat vaste lasten steeds meer worden gedekt door de variabele eigen inkomsten. Dit versterkt de noodzaak van een gezonde risicoreserve waarmee incidentele tegenvallers kunnen worden opgevangen, zonder dat op de artistieke exploitatie behoeft te worden bezuinigd.

sponsoring en particuliere fondsenwerving

Sponsoring

Het Koninklijke Concertgebouworkest weet zich financieel gesteund door een viertal prominente en trouwe sponsors: ING Groep, Sara Lee/DE, Philips en Nuon. Nederlandse topondernemingen met een internationale uitstraling, die hun maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid tonen door middel van een meerjarige sponsorovereenkomst met het enige wereldorkest dat ons land rijk is. De gezamenlijke financiële bijdragen van de sponsors stellen het orkest in staat te werken met vooraanstaande dirigenten en solisten. Een extra kwaliteitsimpuls, die niet meer gemist kan worden.

Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest

De forse bezuinigingen op de subsidies hebben orkestdirectie en besturen van Orkest en Stichting Donateurs gesterkt in hun overtuiging dat voor een ambitieus orkest als het Koninklijk Concertgebouworkest particuliere fondsenwerving inmiddels een permanente factor is geworden. De activiteiten van de Stichting Donateurs zijn er dan ook op gericht de bestaande fondsenwerving verder te intensiveren en nieuwe doelgroepen nauwer bij het orkest en zijn musici te betrekken. Dit alles om de positie van het Concertgebouworkest binnen de wereldtop van de symfonieorkesten te versterken.

De Stichting Donateurs richt zich op:

- het opbouwen van een collectie hoogwaardige muziekinstrumenten, die past bij de unieke klankkleur van het orkest en in bruikleen gegeven wordt aan orkestleden.
- het ondersteunen van bijzondere artistieke projecten, die horen bij de internationale statuur van het orkest.

- het mede mogelijk maken van educatieve projecten, waaronder de Orkestacademie en bijzondere jeugdconcerten.

Om deze activiteiten mogelijk te maken is een vermogen nodig van tenminste vijftien miljoen euro. Uitgangspunt is dat het vermogen in stand blijft en met het rendement van dit vermogen activiteiten kunnen worden ondersteund en muziekinstrumenten kunnen worden aangekocht. Na ruim tien jaar fondsenwervende activiteiten is inmiddels meer dan acht miljoen euro bijeen gebracht. Daarvan is ruim twee miljoen euro gebruikt voor de aanschaf van hoogwaardige muziekinstrumenten. Voor Nederlandse begrippen een mooi resultaat maar internationaal gezien toch niet meer dan een hoopvol begin. Buitenlandse toporkesten beschikken over 'endowment funds' van vele tientallen miljoenen euro's of dollars. Er is hebben dus nog een lange weg te gaan.

Onder de 450 particulieren, die sinds 1993 een financiële bijdrage hebben gegeven, bevindt zich een groeiende groep donateurs die zijn gevoel van verantwoordelijkheid voor de toekomst van het orkest en zijn musici daadwerkelijk inhoud geeft door vaker te schenken of de Stichting Donateurs opneemt in zijn of haar testament. Zij geven daarmee vorm aan het nieuwe mecenaat, waarvan culturele instellingen steeds meer afhankelijk worden.

Inmiddels mag de Stichting Donateurs zich ook verheugen in twee Fondsen op Naam, waarbij de genereuze gift direct gekoppeld is aan de verwezenlijking van concrete educatieve projecten. Dankzij deze twee schenkers kon een voortvarende start worden gemaakt met de Orkestacademie.

12

Onder de bezielende leiding van Alexander van Wassenaer, bestuurslid van de Stichting Donateurs, is een nieuw initiatief van start gegaan om een nieuwe en jongere doelgroep bij het orkest te betrekken. Onder de titel 'De Salon' zijn meer dan negentig jonge professionals van vooraanstaande firma's in ons land een partnership aangegaan met het Koninklijk Concertgebouworkest. Zij willen jaarlijks een substantieel bedrag bijeenbrengen om met name de jonge musici in het orkest een extra steun in de rug te geven. Dit enthousiasme heeft ook geleid tot de instelling van de 'Prix de Salon' om jaarlijks een van de jonge talentvolle musici uit het orkest te steunen bij zijn of haar verdere muzikale ontwikkeling. 3

Bestuur Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest

Drs. R.W.P. Reibestein, *voorzitter*

Mr. R.E. Rogaar, *penningmeester*

Mevrouw Mr. N. A. Aalbers, *secretaris (tot april 2005)*

Ing. A. van de Beek

Mr. C.J.E. Dijk

Drs. P.J.H.M. Luijten

Ir. A.Ph.W. van Wassenaer

J.A.T.M. Wolfs

H. Zwarts

Entrée, Vereniging voor jong publiek

Na een 'stormachtig' projectjaar 2003-2004 heeft Entrée, de Vereniging jong publiek van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest, een relatief 'kalm' seizoen achter de rug. Het bestuur ondervond aan het begin van het seizoen een grote wisseling, en werd uitgebreid tot een commissie van acht personen. Met grote voortvarendheid is gewerkt aan een meerjarenplan van grote en kleine projecten (o.a. Groot Entrée Orkest en Entrée-concert in 2006), die jongeren, ongeacht hun culturele en economische achtergrond, meer wil betrekken bij het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. Dankzij de financiële steun van hoofdsponsors ING, Fugro en MTV en de permanente steun van de Vereniging Vrienden, kon Entrée haar basis verder versterken (het ledenaantal groeide naar ruim 3700) en een aantal succesvolle projecten realiseren.

Zo werd op 4 december in de Grote Zaal met bijna 2000 kinderen en ouders Sinterklaas ontvangen in een theateraal programma, gepresen-

teerd door Hetty Heyting en muzikaal begeleid door het Jazz Orchestra of the Concertgebouw. Op 15 mei vond in de Kleine Zaal het eerste Entrée Kamermuziek Concours voor jonge amateurmusici plaats. Aan de finale zijn twee rondes voorafgegaan, waarbij tien jonge en talentvolle amateurssembles uit heel Nederland masterclasses hebben gevolgd bij een aantal musici van het KCO. Voor een volle Kleine Zaal hebben vijf ensembles uiteindelijk in de finale 'gestreden' om de vakjuryprijs en publieksprijs.

Rentrée beleefde haar derde seizoen. In dit project begeleiden Entrée-leden ouderen met fysieke beperkingen, individueel per taxi, naar het Concertgebouw en bezoeken daar samen een concert uit de Rentrée-selectie.

Op 23 juni was de Koorzaal het toneel van het eerste Entrée Debat, een discussie over de actuele ontwikkelingen op het gebied van klassieke muziek en jongerencultuur. Onder leiding van schrijver, musicoloog en journalist Bas van Putten werd een levendig debat gevoerd door een aantal vooraanstaande sprekers: orkestlid Jan Kouwenhoven, componist Merlijn Twaalfhoven, pianist Ralf van Raat, coördinator muziek Holland Festival Lieven Bertels en dj Laidback Luke.

Gedurende het hele seizoen maakte een groot aantal Entrée-leden uitbundig gebruik van de Entrée-selectie, een aanbod van ruim 100 topconcerten van Gebouw en Orkest voor de speciale Entrée-prijs van € 5,-. De jongste Entrée-leden (t/m 14 jaar) konden dit jaar voor het eerst voor deze toegangsprijs de kinderconcerten uit de serie 'Beesten voor je Oren' bezoeken.

Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest

De Vriendenvereniging (inmiddels ruim 70 jaar oud) mag zich verheugen in een bloeiend bestaan. In de terminologie van de Vrienden wil bloeiend zeggen, dat zowel succes is geboekt bij het nastreven van de financiële doelstellingen (het bieden van financiële steun aan Gebouw en Orkest) als bij de immateriële zaken: het organiseren van evenementen die de band tussen de Vrienden, Orkest en Gebouw bevorderen.

Al jarenlang tracht de vereniging door middel van intensief en gericht beleid te bewerkstelligen dat het aantal leden toeneemt (thans ruim 12.000), dat die leden gezamenlijk meer middelen opbrengen, en dat de te organiseren evenementen kwalitatief dermate hoogwaardig zijn, dat die op steeds meer publiek kunnen rekenen. Daarmee wordt de uitstraling van de Vrienden weer groter.

Zo werd er in het seizoen 2004-2005 wederom een serie van vier concerten georganiseerd in de Kleine Zaal onder het motto 'Orkestleden op het Vriendenpodium' en een besloten concert voor de Lijfrente-Vrienden met optredens van de jonge musici van het Orkest.

Verder waren er drie openbare repetities, inleidingen op de serie Aanbevolen Avontuur, het Vriendenkrans Concours (concours voor jonge musici) en twee muziekcurssussen. De Vrienden organiseerden verder een 'nadere kennismaking' met chef-dirigent Mariss Jansons en de presentatie van de derde Anthology Box van het KCO.

Mariss Jansons - de zesde chef-dirigent!

Het seizoen 2004-2005 stond vooral in het teken van de introductie van de nieuwe chef-dirigent Mariss Jansons, zowel nationaal als internationaal.

Op dinsdag 31 augustus kreeg de eerste repetitie van Jansons met het Orkest een feestelijk tintje. Onder het oog van de orkestleden, een aantal genodigden en de pers kreeg Jansons uit handen van de Staatssecretaris voor cultuur, mevrouw Medy van der Laan, symbolisch een dirigerestokje overhandigd. In de pauze van de repetitie bood de Letse Ambassadeur, mevrouw Baiba Laizane, een receptie aan, waarbij de hapjes verzorgd werden door de beste topkok uit Letland. 4

Op donderdag 2 september volgde in het Okura Hotel een informeel samenzijn met het bestuur, en de orkest- en stafleden.

Het introductieconcert 'Welkom Mariss' vond plaats op zaterdag 4 september in het Concertgebouw. Door de aanwezigheid van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet en de heer Van Vollenhoven kreeg de avond een vorstelijk tintje. Voor alle gasten, genodigd of betalend, was er na afloop een souperbuffet in alle foyers van het Concertgebouw. De AVRO-televisie en -radio deden uitvoerig verslag van deze avond. Vanuit de media was er enorm veel belangstelling voor de komst van Mariss Jansons. De AVRO en IdtV-Dits stelden een documentaire samen over het leven van Jansons, onder de titel *De Zesde Maestro*. Deze documentaire werd op vrijdag 3 september op Nederland 3 uitgezonden. Tevens werd van deze documentaire samen met de uitvoering van Strauss' *Ein Heldenleben* een DVD

gemaakt op het eigen label RCO Live. De septemberbijlage van het NRC, die verscheen op zaterdag 4 september, had een groot coverartikel over Jansons, genaamd 'De Troonopvolger'. Zowel Jaco Alberts van het NRC als Noud Woltmans van IdtV-DITS hebben hiervoor maandenlang Mariss Jansons intensief gevolgd. Op de ochtend van het introductieconcert vond in de Dirigentenfoyer van het Concertgebouw een druk bezochte informele kennismaking met de nieuwe chef-dirigent plaats voor de binnen- en buitenlandse persvertegenwoordigers. Daarbij werd tevens het eigen label RCO Live voor het eerst gepresenteerd.

5 chef-dirigent Mariss Jansons met zijn vrouw Irina.

Teneinde aan de komst van de nieuwe chef-dirigent zoveel mogelijk zichtbaarheid te geven werd een groots opgezette reclamecampagne voorbereid. Op de voorgevel van het Concertgebouw waren banieren

aangebracht, affiches hingen prominent op honderden driehoeksborden in Amsterdam, in 300 horecagelegenheden in de stad, op alle NS stations in Nederland en op abri's in Den Haag en Utrecht. Paginagrote advertenties in de belangrijkste landelijk bladen en een mailing van ruim 22.000 briefkaarten aan de vaste relaties werden ingezet. Het was een unieke kans om de positie van het KCO in onze Nederlandse samenleving nog een te onderstrepen. Er is een speciale bundel samengesteld met daarin alle publicaties. Uit de vele positieve reacties mogen wij concluderen dat wij in onze missie geslaagd zijn. Tijdens de tournees naar het buitenland (Europa en Japan) werd publicitair ook het zwaartepunt gelegd bij de 'troonswisseling' en het eigen label.

Op zaterdag 30 oktober werd Mariss Jansons in de Kleine Zaal van het Concertgebouw voorgesteld aan de leden van de Vriendenvereniging van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. In een openhartig gesprek met Hans van den Boom vertelde de Maestro over zijn leven in Rusland, zijn muzikale ontwikkeling en zijn liefde voor de sport.

Beschermvrouwe Prinses Máxima

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima der Nederlanden heeft het beschermvrouwschap van het Koninklijk Concertgebouworkest aanvaard. Naast het KCO is de Prinses ook beschermvrouwe van het KIT (Koninklijk Instituut van de Tropen) en van Scouting Nederland. Daarnaast is zij lid van de commissie PaVEM (Participatie van Vrouwen uit Etnische Minderheden). Het KCO heeft het eveneens als een grote eer ervaren dat Prins Claus vele jaren het beschermheerschap heeft vervuld.

Nieuwe huisstijl

Met de komst van Mariss Jansons was ook de huisstijl van het KCO aan modernisering toe. Op basis van de ervaringen met de laatste drie brochures is in samenwerking met Atelier René Knip verder gewerkt aan het smeden van meer visuele eenheid in de publieksuitingen van het orkest. Een eerste resultaat lag in de vernieuwde affiches, waarbij gekozen is voor een zo groot mogelijke helderheid en leesbaarheid zonder aan herkenbaarheid in te boeten (de affiches zijn inmiddels geselecteerd voor een aantal buitenlandse tentoonstellingen over Nederlands ontwerp, en ook het Stedelijk Museum heeft verzocht om de affiches van het seizoen 2004-2005 te mogen opnemen in de collectie). Deze lijn is vervolgens ook uitgewerkt naar verschillende toepassingen zoals de RCO Live cd's, de website, het briefpapier en overig kantoordrukwerk. De nieuwe lijn van presenteren zal een moderne, uitnodigende en bovenal heldere communicatie moeten bewerkstelligen, uitgaande van de eigen naam en kracht van het Koninklijk Concertgebouworkest. 6

Bezuinigingen en verandering bestelprocedure abonnementen

Een ander belangrijk aspect in de externe communicatie was de wijze waarop de Directie van het KCO de aan het Orkest opgelegde bezuiniging van € 500.000 heeft aangepakt en de daaruit voortvloeiende consequenties voor de abonnementsprocedure.

Op 25 januari werden de meest vooraanstaande journalisten uit de culturele wereld op het kantoor in de Jacob Obrechtstraat ingelicht over de te nemen maatregelen om de nadelige consequenties van de bezuinigingen op te vangen. Bestuur en directie hebben een zorg-

vuldige afweging gemaakt inzake de oplossingen van dit moeilijke probleem. Daarbij was het uitgangspunt dat de bijzondere positie in de elitegroep van internationale toporkesten gehandhaafd moest blijven. Ook bij het engageren van de beste dirigenten en grote solisten mocht niet bezuinigd worden. De sobere organisatie van het KCO liet geen verdere substantiële besparingen toe.

De sterke stijging wordt – op uitdrukkelijk verzoek van het Stichtingsbestuur – in twee stappen ingevoerd. Het invoeren van een rangindeling vraagt een grotere flexibiliteit bij de abonnementsorganisatie. In de nieuwe situatie zal de verlengingsmogelijkheid wel geboden worden maar het aanbieden van dezelfde plaats is niet meer mogelijk. Bij het toekennen van de plaatsen geldt de bestelhistorie (sinds 1997) en de datum van binnenkomst als belangrijkste leidraad.

Deze besluitvorming werd ook – ruim voor het verschijnen van de seizoensbrochure – per brief aan onze vaste cliënten medegedeeld, aangezien het hier ging om een nogal verstrekkende maatregel. Voor de prijsverhoging was algemeen begrip, het loslaten van de vaste plaats daarentegen werd door vele abonnenthouders niet begrepen.

Externe public relations

Voorts streefde het KCO ernaar om het contact met het publiek te behouden en waar mogelijk uit te bouwen, dit gebeurde o.a. door:

- het vernieuwde Preludium
- de inleidingen op de A-serie in de Koorzaal
- de diners in de Spiegelzaal, voorafgaand aan de B- en E- concerten
- de diverse activiteiten voor de leden van het Gouden Gilde
- de diverse activiteiten voor de leden van de Vriendenvereniging.

Het KCO mag zich nog steeds verheugen in een grote belangstelling van de – met name – schrijvende Nederlandse pers. Bijna alle programma's worden door de vertegenwoordigers van de belangrijkste Nederlandse dagbladen gerecenseerd.

Chasa Mengelberg

Willem Mengelberg, die meer dan vijftig jaar chef-dirigent van het Concertgebouworkest was, heeft in zijn testament bepaald dat na zijn overlijden zijn huis - Chasa Mengelberg - in Zwitserland beschikbaar zou worden gesteld voor 'Musiker aller Welt' om daar een vakantie door te brengen. Sinds 1951 hebben vele musici deze kans aangegrepen en genoten van deze unieke plek. Helaas is de belangstelling de laatste jaren aanmerkelijk afgenomen en wordt zelfs sluiting van de Chasa overwogen, hetgeen ten zeerste te betreuren zou zijn. Derhalve heeft het KCO besloten Sjoerd van den Berg als afgevaardigde in het Zwitserse Bestuur van de Chasa voor te dragen om zo een grotere betrokkenheid van het KCO bij de Chasa te waarborgen. Inmiddels zijn de nodige plannen voorbereid, deze bleken alleen op korte termijn nog niet haalbaar. Gestreefd wordt nu om de Chasa in 2006 weer gedurende enkele weken open te stellen voor zowel interne als externe relaties van het Orkest.

Interne public relations

Een goed geïnformeerde achterban is uitermate belangrijk en verdient daarom de hoogste prioriteit. Belangrijkste instrumenten daarvoor – uiteraard naast de nodige persoonlijke contacten – zijn het tweewekelijkse KCOactueel, de KCOurant (verschijnt zeven maal per jaar) en de Journaalrubriek van Preludium.

Daarnaast zijn er de nodige feestelijke bijeenkomsten waarbij men elkaar op informele wijze kan ontmoeten. Doorgaans worden deze ontmoetingen zeer op prijs gesteld.

Radio, TV en Internet

In de loop van seizoen 2004-2005 werd het orkest geconfronteerd met de grote veranderingen die zich momenteel voltrekken bij de Publieke Omroep. Door bezuinigingen en gewijzigde organisatie van programmeren, produceren en uitzenden (de toegenomen invloed van zendercoördinatoren en netmanagers) zag de AVRO zich genoodzaakt het langlopende media-contract met het KCO op te zeggen per januari 2006. Deze opzegging ging gepaard met de uitnodiging om – onder nieuwe voorwaarden – te komen tot een vernieuwd contract waardoor de aanwezigheid van het Koninklijk Concertgebouworkest op radio en televisie ook in de komende jaren gewaarborgd moet worden.

Deze onderhandelingen zijn inmiddels gestart, maar de situatie bij de omroep is momenteel dermate onrustig dat de uitkomst van deze onderhandelingen nog verre van voorspelbaar is. Het orkest beraadt zich dan ook op alternatieve manieren om concerten te blijven aanbieden aan een groter publiek. Daarbij worden ook minder conventionele opties zoals internet-breedband distributie of zelfs het opzetten van een eigen radio-productiehuis in overweging genomen.

Gedurende seizoen 2004-2005 was het KCO nog als vanouds te beluisteren op de zondagmiddag via radio 4 (25 uitzendingen) en driemaal via de televisie (welkomstconcert Mariss Jansons, de Kerstmatinee met de pianist Daniel Barenboim en het Promconcert in juni).

De Japanse televisie verzorgde een registratie en uitzending van een van de concerten tijdens de Japantournee. Het Promconcert op 17 juni onder leiding van Daniele Gatti is door de AVRO-televisie rechtstreeks uitgezonden.

Medio 2004 is speciaal voor het inhoudelijke beheer van de website www.concertgebouworkest.nl een parttime webredacteur aangesteld. Deze inhoudelijke impuls werd gecombineerd met een totale opknopbeurt van de website in het kader van de vernieuwing van de huisstijl, die begin 2005 zijn beslag heeft gekregen.

Het seizoen 2004-2005 werd uiteraard gekenmerkt door de introductie van Mariss Jansons als nieuwe chef-dirigent van het Koninklijk Concertgebouworkest. Vanaf augustus 2004 werd een introductie-campagne 'uitgerold' waarbij Mariss Jansons zich aan de doelgroep en het algemene Nederlandse publiek voorstelde.

Onder de slogan 'License to Thrill' werd op een verrassende manier duidelijk gemaakt op welk vlak het orkest verwachtte zich met Mariss Jansons te kunnen onderscheiden: het vermogen om door verdere technisch-muzikale perfectionering en vooral door muzikale verdieping de opwinding en ontroering die een concert van het KCO teweeg kan brengen nog verder te vergroten. Deze campagne werd gedragen door stationsaffichering door heel Nederland waarbij het algemene publiek door een licht vervreemdingseffect (de combinatie van Mariss Jansons in rokkostuum, met een verwijzing naar de populaire cultuur via de slogan 'License to Thrill') op deze bijzondere benoeming werd geattendeerd, zonder in het geijkte chique van rood pluche en glinsterende kroonluchters te vervallen. Voor de bekende doelgroep van concertbezoekers werd binnen de kaders van de campagne meer de nadruk gelegd op het bijzondere van de combinatie van het Koninklijk Concertgebouworkest en zijn nieuwe chef-dirigent. Het was in de laatste week van augustus en de eerste week van september 2004 moeilijk om de campagne niet op te merken.

De introductie van het eigen platenlabel RCO Live (zie elders) vormde een geslaagde toevoeging aan de marketing-middelen die het orkest kan gebruiken ter verdere vergroting en versterking van naamsbekendheid en positionering.

Abonnementconcerten

De abonnementsconcerten van het Koninklijk Concertgebouworkest konden zich als vanouds weer in een zeer grote vraag verheugen. Door de afgenomen zaalcapaciteit (verbouwing Grote Zaal 2003-2004) en de beslissing om plaatsen met minder zicht niet langer in abonnement te verkopen, liggen de bezoeks cijfers over 2004-2005 iets lager dan in eerdere jaren. De bezettingspercentages laten echter geen grote afwijkingen zien.

De verkoop van de concerten in de serie Aanbevolen Avontuur, waarin het meer moderne deel van de programmering is samengebracht, vertoont een lichte daling ten opzichte van eerdere seizoenen. Hoewel de bezettingscijfers voor een dergelijke – verdubbelde – serie uniek te noemen zijn, blijft het erg lastig om nieuwe instroom van abonnementhouders te genereren. De langdurige trouw die wij in onze overige series wel kunnen bewerkstelligen, is in het moderne repertoire bijna niet te bereiken. Hierdoor moet elk jaar een grote inspanning worden geleverd om de bezetting opnieuw op het gewenste peil te brengen.

Extra Concerten

De verkoop van kaarten voor de extra concerten (buiten abonnement) week in 2004-2005 niet af van eerdere jaren. Wel werd de inspanning om dezelfde aantallen kaarten te blijven verkopen groter. Vooral nog lijkt dit te verklaren door het feit dat de bovengrens voor de losse kaartprijzen in het huidige economische gewicht is bereikt (bij de abonnementenverkoop blijkt deze grens anders te liggen).

Toegankelijkheid

Door de combinatie van hooggeprijsde abonnementsconcerten enerzijds, en lager geprijsde extra concerten anderzijds, plus een breed scala aan kortingsregelingen, kan het KCO zijn toegankelijkheid voor het muziekpúblik garanderen. Daarboven worden nog gratis toegankelijke lunchconcerten en het jaarlijkse gratis evenement (openluchtconcert/promconcert geprogrammeerd).

Met de aanzegging van bezuinigingen ter grootte van € 500.000 op de subsidie die het orkest van Rijk en Gemeente ontvangt, moest medio seizoen 2004-2005 een beslissing worden genomen over de toekomstige toegangsprijzen bij het KCO. Traditioneel voerden gebouw en orkest een beleid van eenheidsprijzen in de eigen concerten. Door de noodzaak tot verdere verhoging van de eigen inkomsten heeft het orkest na ampele overweging besloten deze lijn in de toekomst los te laten en een systeem van rangen in te voeren, met de bijbehorende prijsdifferentiatie. Deze beslissing was met name gebaseerd op de wens om ondanks de nodige inkomstenverhoging ook de toegankelijkheid te waarborgen door een meer gedifferentieerd prijzenstelsel.

De introductie van rangen heeft als consequentie dat het oude systeem van verlenging van serie met behoud van plaatsen niet langer gehandhaafd kan worden. Immers: iedere klant heeft recht op zijn eigen keuze voor een andere rang-prijscombinatie. Daaruit volgt dat voor alle abonneenthouders het systeem van verlenging met behoud van plaats (in 2000 al formeel afgeschaft, maar sindsdien nog wel vaak de praktijk van verlenging) niet langer kon worden aangeboden. Daarom is gekozen om in combinatie met de introductie van

het rangenstelsel de verlenging van serie met behoud van stoel om te zetten in een verlengingsmogelijkheid van de serie alleen. Hierdoor zal een grotere variatie in de zaalindeling ontstaan, waardoor in principe elke abonneenthouder evenveel kans heeft op een goede plaats als een ander. De enige uitzondering op deze regel wordt gevormd door de leden van het Gouden Gilde die het orkest op een bijzondere wijze financieel hebben ondersteund, maar dit betreft een relatief klein aantal abonneenthouders. In combinatie met een wachtrijsysteem gebaseerd op bestelhistorie, ontstaat er nu ook voor nieuwe aanvragers van een serie bij het KCO duidelijk zicht op een jaarlijks grotere kans op toewijzing van de gevraagde serie. Het Concertgebouworkest meent dat op deze wijze een moderner en rechtvaardiger toewijzingssysteem ontstaat. Daarbij hoort de vaak zeer specifieke claim op bepaalde vaste plaatsen in de zaal, die sommigen van de abonneenthouders – voorbijgaand aan de grote subsidiequote op die stoelen – meenden te kunnen leggen, definitief tot het verleden.

KCO buiten Amsterdam

In seizoen 2004-2005 vonden vier concerten buiten Amsterdam plaats in Rotterdam, Apeldoorn, Utrecht en Groningen. De zaalbezettingen bij deze concerten lagen boven de 80%.

KCO in het buitenland

Met 26 concerten in het buitenland (Europa en Japan) was het seizoen 2004-2005 een wat rustiger tourneejaar dan 2003-2004. De zaalbezettingen in deze concerten waren vrijwel zonder uitzondering zeer hoog. De buitenlandse optredens van het KCO vormen een onmisbaar element in de positionering van het orkest als internationaal top-orkest.

Seizoen 2004-2005 zag ook de geboorte van het eigen platenlabel van het Koninklijk Concertgebouworkest: RCO Live. Ingegeven door de sterke terugloop van de geplande opnamen voor de traditionele platenlabels zocht het orkest naar een oplossing om toch vertegenwoordigd te blijven op de markt voor symfonische concertregistraties. Het uitbrengen van cd's is van belang voor de naam en uitstraling van het orkest in eigen land en in het buitenland. Maar ook om documentaire redenen is het van belang om de prestaties van het orkest onder zijn nieuwe chef-dirigent te blijven vastleggen.

Daarom werd besloten tot het uitbrengen van live-opnamen van het orkest in eigen beheer en deze te verspreiden via een eigen distributienetwerk. Om dit te kunnen realiseren waren met name twee zaken van belang: de toestemming van musici en dirigenten om op een andere financiële basis mee te werken aan de plaat-opnamen in eigen beheer en het opzetten van een distributienetwerk. Gelukkig kon er met de musici een oplossing worden gevonden waarbij de orkestleden afzagen van de gebruikelijke rechtenbetaling vooraf, welke werd omgezet in een uitkering van royalties over de daadwerkelijke opbrengsten van de betrokken opname. Ook de participerende dirigenten waren bereid om op deze basis aan het eigen label mee te werken.

Voor het distributieprobleem werd een oplossing gevonden in een aantal losse contracten met distributeurs in de belangrijkste landen (Benelux, Duitsland, Groot Brittannië, Frankrijk, USA en Japan), die worden bevoorrad en gefactureerd vanuit een centraal adres behorende bij de distributeur voor de Benelux (Codaex in België).

Chef-dirigent Mariss Jansons en David Bazen, hoofd marketing / zakelijk manager met de eerste RCO Live uitgave.

De opnamebanden waarvan de cd's uiteindelijk worden gemaakt komen voort uit een verdieping van de samenwerking met AVRO Klassiek. In de weken dat het orkest interesse heeft voor een mogelijke cd-release wordt de geplande radio-opname op kosten van RCO Live uitgebreid met enkele extra opnamedagen (repetities plus de concert-uitvoeringen die anders niet voor radio zouden zijn opgenomen) en een opgewaardeerde registratietechniek (vijfkanaals stereo in plaats van de reguliere radio-registratie). Na montage van de op deze manier verkregen opnamen ontstaat een opname van hoge kwaliteit die geschikt is voor release op een hybride sacd waarop zowel stereo als multichannel stereo kan worden afgespeeld. Na een uitgebreide vergelijkende luistersessie is als voorkeurs-opnameteam het bedrijf

Polyhymnia uit Baarn naar voren gekomen (oud-Philips Classics technici) onder leiding van geluidsregisseur Everett Porter. Met hen zijn in 2004-2005 de meeste opnames gemaakt die op RCO Live verschijnen.

Ter gelegenheid van de komst van Mariss Jansons werd in september 2004 een eerste sacd met daarop de registratie van de live-uitvoering van Dvořák's *Negende symfonie* uit juni 2003 uitgebracht. Een tweede release liet niet lang op zich wachten: in november verscheen de registratie van het Welkomstconcert van Mariss Jansons op dvd en sacd. Zowel de Dvořák-registratie als de cd met Strauss *Ein Heldenleben* werden in de nationale en internationale pers lovend ontvangen. Ook de verkoopcijfers van beide releases waren zeer bevredigend. Dvořák verkocht ruim 12.000 exemplaren, van de Strauss-opname werden in totaal circa 8.000 dvd's en sacd's verkocht.

In januari verscheen het derde deel van de 'Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra' (live radio-opnamen uit de periode 1960-1970) ook op het eigen label van het orkest. RCO Live nam daarbij de positie van Donemus over binnen het samenwerkingsverband met Radio Nederland Wereldomroep, met wie deze boxen worden geproduceerd. In deze reeks zullen ook de resterende drie boxen op RCO Live verschijnen.

Aan het einde van seizoen 2004-2005 verscheen nog een bijzondere live-opname van Bruckners *Achtste symfonie* onder leiding van Bernard Haitink. Het was de eerste cd-opname die dirigent en orkest samen maakten na het afscheid in 1988.

Tenslotte werd in seizoen 2004-2005 nog de derde release onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons gepresenteerd: de live-registratie van de concerten op 27 en 28 oktober 2004, waarbij de *Tweede symfonie* van zowel Beethoven als Brahms werd uitgevoerd.

De sacd's die verschijnen op RCO Live worden in de mid-price categorie in de winkel verkocht (inclusief de geleverde vijfkanals topkwaliteit), waarbij de marges bijzonder klein worden gehouden. Pas bij 7,500 verkochte exemplaren komen de cd's uit de kosten en kan worden gedacht aan een royalty-vergoeding voor de uitvoerende artiesten, in het geval van copyright-beschermd repertoire ligt break-even nog hoger.

cd: Dvořák *Negende symfonie*

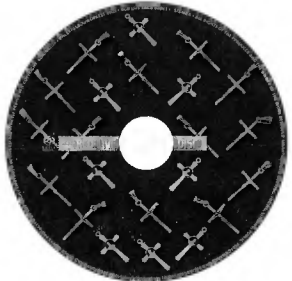
But, much more than that, it shows that the union between Jansons and the Royal Concertgebouw is a marriage made in heaven. The playing is supreme. In this Dvořák centenary year, you will not hear a finer or more thrilling performance. *Daily Telegraph, 8 november 2004*

Prachtig zoals de pauken uit het klankbeeld knallen en hoe de bijna dichtgesmeerde zinding van de strijkers reliëf krijgt. Jansons detailwerking is geniaal en op de juiste momenten laat hij zijn musici een klank vasthouden tot net over de maatstreep. Dat maakt dat de melodische en ritmische stuwung in deze partituur werkelijk spectaculair uitpakt. *Trouw, 11 september 2004*

De kwaliteit staat buiten kijf. Met een groot, warm Oost-Europees hart en vaste hand vertelt Jansons een mooi, emotioneel verhaal.

Het Financieele Dagblad, 25 september 2004

de academie van het KCO

In het tweede seizoen van de Academie van het Koninklijk Concertgebouworkest hebben drie studenten de leergang met succes afgerond: Clemens van der Feen, Laura van der Stoep en Marianna Ràsz. Zij werden gecoacht door respectievelijk contrabassist Rob Dirksen, altvioliste Eva Smit en eerste violiste Henriëtte Luytjes. Begin september 2005 krijgen zij, tijdens een feestelijke bijeenkomst, de certificaten van de Orkestacademie uitgereikt. Daarmee komt het aantal afgestudeerden op zeven. Enkele van hen hebben inmiddels een vaste aanstelling gekregen bij gerenommeerde orkesten als het Residentie Orkest en het Nederlands Kamerorkest. Een bewijs dat, ondanks de korte ontstaansgeschiedenis, het belang van de Orkestacademie in feite nu al onmiskenbaar is.

De nieuwe academiecoördinator, hoorniste Sharon St. Onge, heeft afgelopen seizoen ook gebruikt om een tussentijdse evaluatie te houden onder orkestleden en academiestudenten. Deze evaluatie dient als basis voor het beleid van de komende jaren. Voor het komend seizoen zijn al enige aanpassingen doorgevoerd. Meest in het oog springt daarbij dat de academiestudenten voortaan gedurende tien concertprogramma's door meerdere mentoren zullen worden begeleid en dat zij nu ook privéles krijgen van een van de aanvoerders. Violistes Adriane Tilanus en Nadia Wijzenbeek en celliste Maartje Maria den Herder zullen begin september hun opwachting maken bij het orkest. De financiering van deze academieplaatsen wordt in het seizoen 2005-2006 mogelijk gemaakt door bijdragen van de twee Fondsen op Naam bij de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest, het K.F. Heinfonds, een familiestichting en het studiefonds van Kas Bank/Ars Donandi.

De educatieve activiteiten van het orkest vonden plaats in nauwe samenwerking met de Educatieve afdeling van het Concertgebouw NV (repetitiebezoeken en educatieve projecten), en met de Jongerenvereniging Entrée (Entrée-concerten en kleinschalige activiteiten).

In 2004-2005 bezochten ruim 1000 leerlingen uit het voortgezet onderwijs repetities van het Koninklijk Concertgebouworkest. Hierbij worden de leerlingen ontvangen door een expert-host die hen op de repetitie voorbereidt, wonen zij een gedeelte van de repetitie bij op de direct achter het orkest gelegen plaatsen op het podium, en hebben zij na afloop een korte ontmoeting met de dirigent, de solist(e) of een orkestmusicus. Tenslotte krijgen zij een rondleiding door het gebouw.

Ter voorbereiding op het repetitiebezoek hebben de leerlingen in de klas een speciaal voor dit doel geproduceerde video On stage / Back stage kunnen bekijken. Deze video kan ook op de website worden bekeken, in het menu Jongeren onder de button Educatie en CKV, www.concertgebouworkest.nl.

Sprintplaatsen

Sprintplaatsen zijn last minute kaarten tegen de sterk gereduceerde prijs van € 7,- (verkrijgbaar op vertoon van identificatie vanaf drie kwartier voor aanvang van het concert) voor jongeren onder de 27 jaar. Sprintplaatsen hebben zich een vaste plaats in onze verkoop verworven. Deze kaarten werden in 2001 op initiatief van het KCO geïntroduceerd en zijn overgenomen door de andere zaalhuurders van het Concertgebouw. Mede afhankelijk van de beschikbaarheid, nemen per concertavond zo'n tien tot veertig jongeren de kans te baat op een voordelige wijze van klassieke muziek op topniveau te genieten.

Op de afdeling Personeel & Organisatie wordt met een activiteitenplan gewerkt waarin prioriteiten worden gesteld met betrekking tot de ontwikkeling en implementatie van het personeelsbeleid voor zowel de musici als de orkeststaf. Door het opstellen van een dergelijk plan kan de uitvoering van de werkzaamheden worden gevolgd. De belangrijkste onderwerpen van dit jaar hadden betrekking op de in- en uitstroom van orkestleden, functioneringsgesprekken en arbeidsomstandigheden.

Personeelsopbouw

De personeelsopbouw van het orkest bestaat per 31 december 2004 uit 119 orkestleden en 38 orkeststafleden. Ook orkestleden hebben de mogelijkheid parttime te werken, waarbij aanvoerders van een groep maximaal en minimaal 10% vermindering van de arbeidsduur kunnen aanvragen. De overige orkestleden (tutti-orkestleden) kunnen maximaal en minimaal 25% vermindering van de arbeidsduur aanvragen. Door het hanteren van deze percentages kan dit roostertechisch worden opgevangen, zonder dat de artistieke kwaliteiten onaanvaardbaar geweld wordt aangedaan. Van de 119 orkestleden hebben er 11 een parttime dienstverband. In de orkeststaf zijn er 15 medewerkers die parttime werken. In de onderstaande grafiek is de leeftijdsopbouw van het totale personeelsbestand weergegeven.

totaal 157 medewerkers					
101 mannen			56 vrouwen		
leeftijd 21 - 35		leeftijd 36 - 50		leeftijd 51 - 65	
23	17	38	23	40	16

In- en uitstroom

Gezien de wijzigingen in de wet- en regelgeving met betrekking tot het verkrijgen van een tewerkstellingsvergunning is het beleid ten aanzien van de werving en selectie van buitenlandse orkestleden aangepast. Indien noodzakelijk, wordt tijdens de sollicitatieprocedure gebruik gemaakt van een aantal welomschreven criteria die betrekking hebben op de artistieke kwaliteiten. Deze criteria zijn opgesteld in nauw overleg met het Verenigingsbestuur. Ook de arbeidsovereenkomsten zijn aangepast aan de gewijzigde wet- en regelgeving.

De uitstroom van orkestleden vindt gewoonlijk plaats wanneer men de (pre)pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Voor de continuering van het artistieke niveau van het Koninklijk Concertgebouworkest is het belangrijk hier tijdig op te anticiperen. Met orkestleden die conform de Arbeidsvoorwaardenregeling in aanmerking komen voor het seniorenverlof, worden gesprekken gevoerd inzake de (pre)pensionering.

Met ingang van 1 januari 2004 is de pensioenverzekering overgegaan van een eindloonregeling naar een middenloonregeling. Vanwege deze wijziging en de voorgenomen veranderingen in het pensioenstelsel, heeft de pensioenverzekeraar in september 2004 een informatiebijeenkomst verzorgd, waarvoor zowel orkest- als stafleden waren uitgenodigd. Gezien de specifieke problemen voor buitenlandse medewerkers, is voor hen een aparte presentatie gegeven.

Functioneringsgesprekken

De samenwerking en de inzet van de stafleden is essentieel voor het succes van het orkest. In toenemende mate vragen medewerkers om

duidelijkheid over, en inzicht in de waardering voor hun prestaties. Een functioneringsgesprek biedt de mogelijkheid medewerkers te stimuleren en te motiveren, wat tevens kan leiden tot persoonlijke groei en de gewenste ontwikkeling van medewerkers.

In september is begonnen met de implementatie van functioneringsgesprekken. Alle leidinggevendenden hebben een training gesprekstechnieken gevolgd waarbij effectiviteit en doelgerichtheid belangrijke onderwerpen waren. In mei 2005 werd de implementatie van de functioneringsgesprekken geëvalueerd.

Arbeidsomstandigheden

Dit jaar is specifieke aandacht besteed aan audiologisch onderzoek voor orkestleden. De orkestleden hebben hun medewerking verleend aan een grootschalig gehooronderzoek, waar ook andere Nederlandse orkesten aan deelnemen. Orkestleden kunnen op vrijwillige basis deelnemen aan dit onderzoek. Ter voorbereiding op dit onderzoek hebben de onderzoekers een presentatie gegeven waarin aandacht werd besteed aan de schadelijke gevolgen die geluid kan hebben.

De deelnemende orkestleden ontvangen een deel van de onderzoeksresultaten persoonlijk. De overige gegevens worden anoniem verwerkt in de onderzoeksgegevens. Eind 2005 zullen de resultaten van dit grootschalige onderzoek bekend zijn en aan het orkest worden gepresenteerd. Daarnaast is men bezig met het verder ontwikkelen van gehoorbeschermingsmiddelen. Deze ontwikkelingen worden door de arbo-commissie nauwlettend gevolgd.

Koninklijke gasten bij het 'Welkom Maris' concert op 4 september 2004

Naast
126 concerten
waren er
ook andere
in het oog
springende

seizoensoverzicht

gebeurtenissen
in het seizoen
2004-2005.
Een chronologisch
activiteiten-
overzicht.

augustus 2004

dinsdag 17 augustus

Traditiegetrouw startte het KCO zijn nieuwe seizoen met een gezamenlijke koffiepauze voor orkest- en stafleden in de Spiegelzaal, halverwege de eerste repetitie.

donderdag 19 en zaterdag 21 augustus

Om jong Nederlands talent een kans te geven om met het KCO samen te werken, dirigeerde de talentvolle Nederlandse dirigent Hans Leenders op 21 augustus het KCO. 'Het werd een bruisend debuut', aldus het NRC-Handelsblad.

Bruisend debuut Leenders bij KCO

Moesorgski's *Schilderijen van een tentoonstelling* kreeg een uitstekende uitvoering. Leenders wist het langzame basistempo met ijzeren discipline consequent te handhaven en uit te buiten. Het leidde her en der tot magische momenten. *NRC-Handelsblad, 20 augustus 2004*

vrijdag 27 augustus

Na afloop van het concert namen solo-klarinetist George Pieterse en manager planning en productie Wouter Hoekstra afscheid in de Solistenfoyer. George Pieterse wegens pensionering na 29 jaren en Wouter Hoekstra omdat hij een baan accepteerde als Intendant van de Münchner Philharmoniker. De klarinetisten van het KCO verzorgden een verrassingsoptreden. ¹

zaterdag 28 en zondag 29 augustus

Op de jaarlijkse Uitmarkt op het Museumplein was uiteraard het KCO vertegenwoordigd door middel van een informatiekraam. ²

7

7

dinsdag 31 augustus

De eerste repetitie van het KCO onder leiding van zijn nieuwe chef-dirigent vond plaats op dinsdag 31 augustus. Hieraan werd een feestelijk tintje gegeven. Algemeen directeur Jan Willem Loot heette Mariss Jansons op het podium officieel welkom, waarna de staatssecretaris van OCW, mevrouw Medy van der Laan, bij wijze van symbool, een dirigeerstokje aan hem overhandigde. Het geheel werd muzikaal omlijst door een ensemble uit het Orkest. 3

In de pauze van de ochtendrepetitie, om ongeveer 11.00 uur, bood mevrouw Baiba Laizane, ambassadeur van Letland in Nederland, een typisch Letse ontvangst aan in de Solistenfoyer van het Concertgebouw, verzorgd door een Letse topkok die hiervoor speciaal naar Amsterdam was gekomen. Tijdens het tweede deel van de repetitie werd in de Koorzaal een preview gegeven van de door de AVRO en IdTV-DITS samengestelde documentaire over Mariss Jansons, *De zesde maestro* genaamd, die op vrijdag 3 september is uitgezonden.

Jansons begint groots

Hoe dan ook - Het KCO krijgt met Jansons een gift van zeldzame waarde in de schoot geworpen. Op zijn beurt zal Jansons dit orkest beschouwen als een cadeau om te koesteren. *Trouw, 6 september 2004*

september 2004

4

donderdag 2 september

Teneinde de orkestleden op informele wijze te laten kennis maken met hun nieuwe chef-dirigent vond er in het Okura Hotel een informele kennismakingsbijeenkomst plaats. Naast enkele welgemeende toezpraken was er een uniek optreden van de 'Notenjäger' bestaande uit koperblazers en stafleden van het KCO onder leiding van Sjoerd van den Berg. Het werd een geanimeerde avond. 4, 5 v.l.n.r. Mariss Jansons, chef-dirigent en Irina Jansans, Maarten van Veen, voorzitter Stichtingsbestuur.

vrijdag 3 september

Ter gelegenheid van het aantreden van Mariss Jansons maakte IdtV-DITS in opdracht van de AVRO een documentaire over de nieuwe chef-dirigent. Deze documentaire werd op 3 september uitgezonden. De regie was in handen van Noud Holtman.

5

zaterdag 4 september

In de Dirigentenfoyer vond een informele ontmoeting plaats met nationale en internationale persvertegenwoordigers in aanwezigheid van de nieuwe chef-dirigent. Meest gestelde vraag was hoe hij dacht om zijn chef-dirigentschap van het KCO te combineren met zijn functie bij het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks. Zijn antwoord was steeds weer dat het moet kunnen, hij zal aan beide orkesten zijn complete toewijding geven, zoals een vader die van twee zonen houdt. Tevens werd de nieuwste sacd gepresenteerd, en maakte het KCO de plannen omtrent het eigen platenlabel RCO Live bekend.

6 v.l.n.r. Sjaerd van den Berg, adjunct-directeur public relations, Jan Willem Laat, algemeen directeur, Mariss Jansons, chef-dirigent, Jael Ethan Fried, adjunct-directeur artistieke zaken, David Bazen, hoofd marketing /zakelijk manager.

's Avonds vond het feestelijk introductieconcert 'Welkom Mariss' plaats in de Grote Zaal van het Concertgebouw. De AVRO-televisie nam het programma op voor uitzending, de AVRO-radio zond het concert rechtstreeks uit. De zaal was geheel gevuld met deels genode gasten, waaronder Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet der Nederlanden en mr. Pieter van Vollenhoven, vooraanstaande politici, ambassadeurs en belangrijke relaties van het KCO, deels enthousiaste leden van het Gouden Gilde en trouwe abonneementhouders.

Na afloop was er – mede dankzij de medewerking van Martinair party-service en het Concertgebouw NV – een souperbuffet voor alle bezoekers. In de diverse foyers werd op geheel andere wijze gemusiceerd.

Oren vieren feest met Jansons

Janson kan nu eenmaal toveren met kleuren. Opvallend daarbij is vooral dat de strijkersklank weer in volle glorie mag bloeien. Hij bereikt een ongeëvenaarde diepte in het koloriet, maar de af en toe duizelingwekkende schoonheid van het orkest draagt geen spoor van effectbejag en staat steeds in dienst van een treffende expressie. Beeldend, rijk aan kleur en uitdrukkingskracht: zo meeslepend heeft *Ein Heldenleben* zelfs in deze zaal zelden geklonken. 'Welkom Mariss' heette het concert en de meer dan honderd musici lieten dat op de meest welsprekende en energieke manier horen, zoals in de weergalozesolo's van onder andere de concertmeester Alexander Kerr en de hoornist Jacob Slagter.

Telegraaf, 4 september 2004

Amsterdams publiek juicht voor dirigent Jansons

Het was feest in het Concertgebouw. Gratis lekkere hapjes en champagne in de foyers. Prachtig spel in de zaal. Met de *Derde symfonie* van Honneger en *Ein Heldenleben* van Richard Strauss liet Jansons blijken dat hij iemand is die onberispelijk spel en een warmbloedige klank uit het orkest haalt. *Algemeen Dagblad, 6 september 2004*

Jansons moet zeven keer de trap af

Zevenmaal riepen de klappers en bravo-schallers de eenenzestigjarige Let na het slotakkoord van het inaugurele concert terug op het podium. Jansons nam de rood beloperde traptreden telkens in volle draf, wellicht om aan te geven dat men zich over zijn fysieke conditie niet de geringste zorg meer hoeft te maken. Jansons besloot zowaar tot een toegift, en na de laatste wals uit *Der Rosenkavalier* ging iedereen dansend naar het feestelijke souperbuffet. *Parool, 6 september 2004*

Jansons sweeps in with a licence to thrill

Mariss Jansons's first official concert was given amid scenes of jubilation and feasting, with a prolonged standing ovation that entailed his returning to the platform half a dozen times, bounding up and down the famous steep, red-carpeted Concertgebouw staircase with enviable vigour. It was a gala night to end all gala nights, and rightly so, for this is a match made in heaven, important to the orchestra both at home and internationally on tour. (...)

It was a night to celebrate that one of the great orchestras of the world is entering a new phase with a conductor of Jansons's wisdom, finesse and energy - or, as the posters also said, a, 'licence to thrill'.

The Daily Telegraph, 8 september 2004

Freiheit - und ihr Gegenteil

Einen leichten Ton brachte das Orchester hervor, biegsam im Klang, lebendig durchgestaltet in Phrasierung und Artikulation, weshalb diese Sinfonie, die gern als Petitesse behandelt wird, zu einem Moment spannenden musikalischen Erzählens wurde.

Neue Zürcher Zeitung (Luzern), 14 september 2004

Loeiende bijval voor Jansons

Als geheel was deze *Vijfde symfonie* onder Jansons met de betoverende soli van met name concertmeester Kerr een evenement. De volle Grote Zaal, die Jansons verwelkomde met een afwachtend applaus, reageerde na afloop met loeiende bravo's van arena-allure; over zijn ontvangst hoeft Jansons zich geen zorgen meer te maken.

NRC-Handelsblad, 18 september 2004

donderdag 9 t/m zondag 12 september

Het KCO is jaarlijks te gast bij de 'Internationale Musikfestwochen' in Luzern, veelal met drie concerten. Dit jaar presenteerde het KCO zich voor het eerst met twee dirigenten, het eerste concert met Philippe Herreweghe en de twee overige met Mariss Jansons. Het was zijn debuut met ons Orkest bij dit prestigieuze festival.

woensdag 15 september

Ook de diners voorafgaand aan de concerten in de B- en E-serie gingen weer van start in de Spiegelzaal. Het concept blijft – gelet op de tevredenheid van de gasten – hetzelfde. Een smakvolle maaltijd, inclusief dranken, in de sfeervolle ambiance van de Spiegelzaal, met tot slot een korte inleiding door een orkest- of directielid.

zondag 19 september

Op 19 september vond de 40ste Dam-tot-Damloop plaats. Voor de businessloop stonden vier teams ingeschreven bestaande uit veertig enthousiaste orkestleden en stafmedewerkers van zowel het Koninklijk Concertgebouworkest als het Concertgebouw. Om zo goed mogelijk aan de start te verschijnen, volgde een tiental deelnemers wekelijks de looptraining die Marijke Zeekant in het Amsterdamse Bos verzorgde. De Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en Koninklijk Concertgebouworkest sponsorde de vier teams, die herkenbaar waren aan de witte shirts met op de achterzijde het logo van de Vrienden. 7

v.l.n.r. Jeroen Quint, altviolist, Erik Gerritsen, directeur Concertgebouw, Anneke Hogenstijn, directeur Concertgebouw, Jan Kouwenhoven, hoboïst, Jan Wolfs, contrabassist.

maandag 27 september

Tijdens een feestelijk concert met de Berliner Philharmoniker in Londen op maandag 27 september werd Bernard Haitink benoemd tot 'Ehrenmitglied' van dit orkest vanwege zijn uitzonderlijke verdiensten voor het prachtige ensemble. Uiteraard wekt deze uitzonderlijke onderscheiding ook voor de toekomst de nodige verwachtingen. Daags daarna trad Haitink met de Berliner zeer succesvol op in het Concertgebouw met hetzelfde programma: de *Derde symfonie* van Mahler.

zaterdag 16 en zaterdag 23 oktober

Gedurende de tweede helft van 2004 was Nederland voorzitter van de Europese Unie. Derhalve concentreerde het KCO onder leiding van Sir Colin Davis en Nikolaus Harnoncourt zowel op zaterdag 16 als op zaterdag 23 oktober in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten met beide keren een uitzonderlijk programma. De Nederlandse ambassadeur in België, de heer drs. R.S. Bekink, was gastheer van een groot aantal vertegenwoordigers van de Europese lidstaten. Een van de concerten werd eveneens bijgewoond door de Belgische leden van het Gouden Gilde met na afloop een ontvangst in het Paleis.

Sir Colin Davis plus Berliozien que jamais

Ce monument, Colin Davis le conduit deux heures durant avec un mélange d'élégance et de concentration qui rend chaque détail pertinent sans rien perdre de la grande ligne. Un travail d'un maître que l'on entend trop rarement à Bruxelles. *Le Soir, Brussel, 18 oktober 2004*

Lief versus ruw in Henry Le Boeufzaal

Met Nikolaus Harnoncourt klonk het Concertgebouworkest bijna als een epoqeorkest. Zo eensgezind articuleerde het orkest elke frase van Haydn. In de *Londense 95e symfonie* klonk Joseph Haydn op zijn liefst. Harnoncourt liet alle teugels vieren en gunde de orkestleden een risicovolle dosis vrijheid. In het menuet herleidde hij zijn tussenkomsten tot de hoogst nodige signalen. Solisten in het orkest kregen carte blanche en gaven hun solo's een persoonlijk stempel. In de *Zesde mis* van Franz Schubert was de charme nog pakkender. Een van de grote miscomposities werd herleid tot zijn intiemste dimensie.

De Standaard, België, 25 oktober 2004

8

zaterdag 30 oktober

De Vriendenvereniging organiseert twee maal per jaar in de Kleine Zaal een middag met als thema 'In gesprek met...'. Op 30 oktober werd de nieuwe chef-dirigent aan de Vrienden voorgesteld door middel van een openhartig vraaggesprek met Hans van den Boom. Na de pauze werd voor een volle zaal de documentaire *De zesde maestro* getoond. 8

Beautiful Kneaded Tone

Today, Mr. Jansons and the RCO already do seem to have an excellent relationship, for their association had begun quite many years ago, and the numerous concerts together had brought the two ever so close over the years. But the most vital key behind this successful combination lies in the fact that Mr. Jansons took great care in bringing out the best of the legacy of this great orchestra - its deep, rich sound and the flexible ensemble playing - and asserted with freedom his own self expression on top of it. Mr. Jansons' musicality that drives forward with crisp footsteps has met its ideal 'instrument' and now shines even more brightly. What can be more ideal!

Mainichi Newspaper, Japan, 9 november 2004

woensdag 3 t/m maandag 15 november

Van 3 tot en met 15 november was het KCO op tournee naar Japan, voor het eerst met de nieuwe chef-dirigent Mariss Jansons. Hij was in het verleden regelmatig met de orkesten van Oslo, Pittsburgh, St. Petersburg en Berlijn in Japan. Het KCO trad hier in 1962 voor het eerst op met Bernard Haitink en Eugen Jochum. Sindsdien heeft het KCO in Japan meer dan 120 concerten verzorgd. Zowel Jansons als het KCO zijn dus geen onbekenden in dit land met zoveel klassieke muziekliefhebbers. Het KCO verzorgde acht concerten, waarvan vier in Tokio. Het concert op 11 november in de NHK Hall in Tokio werd reeds reeks door de televisie uitgezonden.

Een delegatie van het Gemeentebestuur van Amsterdam, onder leiding van loco-burgemeester Mark van der Horst, bezocht op datzelfde moment Japan in het kader van de promotie van de Amsterdamse

haven. Zij woonden met een aantal Japanse gasten concerten bij, en een delegatie van het Orkest alsmede de handelsdelegatie werden ontvangen in de schitterende residentie van de Nederlandse Ambassadeur in Japan, de heer Mr. J.F. Jacobs. 9 *Tot slot van de Japantournee was er een informeel feest waarbij traditiegetrouw een vat met saké werd aangeslagen.*

Tijdens een persconferentie in het Okura Hotel in Tokio werd het eigen label RCO Live aan de pers voorgesteld. De belangstelling voor de sacd van Dvořák en de dvd van Strauss was groot. Voorafgaand en na afloop van de concerten werden er in de zaal veel cd's en dvd's verkocht.

maandag 22 november

Een nieuwe activiteit van de Stichting Donateurs is 'De Salon', een groep jonge professionals, geïnteresseerd in het KCO. Een van de activiteiten was een avond waarin men kennis kon maken met de (on)mogelijkheden van de kunst van het dirigeren. Roland Kieft, voormalig dirigent en thans werkzaam als hoofd klassieke muziek bij de AVRO gaf een cursus. Onder andere bestuurslid Kees Dijk mocht het ensemble dirigeren, het leek professioneel. 10

dinsdag 23 november

Ook dit seizoen waren er Academiestudenten in het orkest. Clemens van der Feen (contrabas) en Laura van der Stoep (altviool) bekwaamden zich onder begeleiding van respectievelijk Rob Dirksen en Eva Smit in het orkestspel. Op 23 november vond het proefspel plaats voor nieuwe Academiestudenten.

donderdag 2 december

Begin december was de Engelse componist Mark-Anthony Turnage te gast bij het KCO naar aanleiding van de Nederlandse première van zijn orkestwerk *Uninterrupted Sorrow*. Deze gelegenheid werd door het orkest aangegrepen om, in samenwerking met het Conservatorium van Amsterdam, een 'mini-residency' te organiseren. Op 2 december was Turnage op het conservatorium te gast voor een ontmoeting met componisten, docenten en leerlingen die zich in het bijzonder met de hedendaagse muziek bezighouden. Op vrijdag 3 december verleende de componist zijn medewerking aan een workshop.

vrijdag 3 december

Na ruim zeven jaar diepgaand onderzoek vond de presentatie plaats van de biografie van Eduard van Beinum, geschreven door drs. Truus de Leur. Van Beinum werd in *Preludium de 'dierbare derde dirigent van het Concertgebouworkest'* genoemd.

In de zeven jaar voorafgaand aan de verschijning van het boek heeft Truus de Leur een groot aantal musici geïnterviewd die met Eduard van Beinum hebben samengewerkt, in Nederland, Engeland en de Verenigde Staten. Hier waren Van Beinums vaste orkesten (de Haarlemsche Orkest-Vereeniging, het Concertgebouworkest, het London Philharmonic Orchestra en het Los Angeles Philharmonic Orchestra) gevestigd. Het boek, waarin een overzicht van Van Beinums repertoire is opgenomen, ging vergezeld van een cd-rom met het complete repertoire van het Concertgebouworkest in de periode Van Beinum en een dvd met een opname van Beethovens *Derde symfonie, 'Eroica'*, gespeeld door het Concertgebouworkest onder leiding van Van Beinum.

woensdag 24 november

Jaarlijks bezoekt de goedheilig man, op steeds weer andere ludieke wijze, de kinderen van de medewerkers van het Concertgebouw en het KCO. Enkele kinderen vormden een orkestje en speelden onder leiding van Sinterklaas enkele door Kees Olthuis gearrangeerde Sinterklaasliedjes. 11

Het Concertgebouworkest mag met Harnoncourt op de bok wat minder romig klinken dan we gewend zijn, de rauwere toon en het puntige, alerte samenspel leverden een vitale uitvoering op, waarbij Schumanns afgekloven symfonie een intrigerende en verleidelijke glans kreeg. *Telegraaf, 26 november 2004*

Deze toevoegingen maakten het boek tot een uitzonderlijk volledig biografisch document. 12 v.l.n.v. Bart van Beinum (zoon van Eduard), zijn vrouw Germaine, algemeen directeur Jan Willem Loot, manager planning en productie Hans Ferwerda.

Janine Jansen maakt 'hype' volledig waar

Met vurig spel dicteerde zij het orkest in het eerste deel van het doorwrochte concert – dat maar zelden op de grote podia wordt uitgevoerd – waarbij iedere spier in haar lijf gespannen was en in dienst stond van de muziek. (...) Nott toonde zich een kalme vormgever waarbij hij de opwinding van de muziek terecht aan het uitstekend spelende Concertgebouworkest liet. *Noordhollands Dagblad, 6 december 2004*

donderdag 16 december

Aan solo-trombonist Jörgen van Rijen is op 16 december de Nederlandse Muziek prijs uitgereikt. Jörgen trad die avond onder leiding van Ed Spanjaard op als solist in Berio's *SOLO voor trombone en orkest*, waarna Medy van der Laan, Staatssecretaris voor OCW, de prijs aan hem overhandigde. De Nederlandse Muziekprijs is de hoogste onderscheiding die door het Ministerie van OCW aan jonge zeer getalenteerde musici, op het gebied van klassieke muziek, kan worden uitgereikt. Eerder mocht hoornist Jacob Slagter deze onderscheiding in ontvangst nemen. Tevens werd Jörgen van Rijens eerste solo-cd ten doop gehouden. Hij speelt daarop, samen met pianiste Alla Libo en collega's van het KCO, werken van onder meer Dutilleux, Biber, Kurtág, Tomasi en Marlijn Padding die zijn *First piece* speciaal voor Van Rijen schreef. De cd verscheen bij het label Channel Classics als eerste uitgave in de serie 'First Chairs of the Royal Concertgebouw Orchestra' (CCS SA 22305). 13

38

donderdag 16 december

In het seizoen 2004-2005 vonden er vier wereldpremières plaats van stukken die voor het KCO geschreven waren. Op 16 december beleefde Robin de Raaffs *Unisono for Orchestra* zijn eerste uitvoering voor een bijna uitverkochte Grote Zaal van het Concertgebouw, onder leiding van Ed Spanjaard. 14

zaterdag 25 december

De Kerstmatinee is één van de hoogtepunten in een seizoen. Zeker dit jaar nu het orkest voor het eerst met Mariss Jansons optrad, de solistische medewerking van Daniel Barenboim gaf nog eens een extra gouden glans, zowel aan het concert als aan de televisieregistratie door mediapartner AVRO. 15

Romantiek en traditie bij KCO

Naast Francks compositorisch raffinement zijn de *Symfonische dansen* van Rachmaninov in hun ronkende romantiek geen risicoloos repertoire, maar het Concertgebouworkest speelde ook hier zo afgewerkt en welluidend dat de scheidslijn tussen kunst en kitsch vanzelf werd uitgevlakt. Net als in het Allegretto van Franck was ook hier een glansrolletje weggelegd voor althoboïste Ruth Visser. In al haar soli liet zij horen dat een althobo misschien wel het allermooiste blaasinstrument is - hoewel ze in het eerste dansdeel scherpe concurrentie onderdond van de altsaxofoon en de sterk spelende én sterk verjongde klarinetgroep. *NRC-Handelsblad*, 23 december 2004

Barenboim stampvoet tijdens Kerstmatinee

Tijdens de Kerstmatinee maakte hij zijn debuut bij het Koninklijk Concertgebouworkest in het *Eerste pianoconcert* van Brahms. De wederzijdse affectie werd niet onder stoelen of banken gestoken. Jansons en Barenboim leken de beste maatjes. Muzikaal vonden ze elkaar in een onconventionele uitvoering van grote klankschoonheid. Barenboim liet met zijn ronde toucher de vleugel zingen. Schitterend zinderden de strijkers in het weidse Adagio, warm en toegewijd klonken de blazers in hun samenspraken. En zelfs als Jansons het Concertgebouworkest opstookte in dramatische tutti-passages, bleef de klank glanzend en warm. *Haagsche Courant*, 27 december 2004

In januari en februari 2005 klonk er weer muziek van het orkest op 12.000 meter hoogte. Voor de intercontinentale vluchten van de KLM hadden concertmeester Alexander Kerr en adjunct-directeur artistieke zaken Joel Ethan Fried een programma samengesteld, getiteld Concert Hall, waarin zowel alle titeldirigenten van het KCO (Jansons, Chailly, Haitink en Harnoncourt) alsook enkele gastdirigenten vertegenwoordigd waren. Het betrof zowel studio- als radio- en live-opnames. Chef-dirigent Mariss Jansons verwelkomde de 'hoge' gasten, en Alex en Joel leidden ieder stuk kort in. De KLM verzorgt deze 'inflightproductions', Imme Schade van Westrum stelt de programma's samen.

Jansons en 'zijn' Concertgebouworkest

n.a.v. dvd Ein Heldenleben en De zesde maestro

Jansons leidde het orkest bij zijn eerste optreden in *Ein Heldenleben* van Richard Strauss, dat de componist ooit opdroeg aan het orkest, toen nog geleid door Mengelberg. Met beide benen kwam het 'pompeuze' stuk weer op de grond terecht en dankzij de dvd is mee te maken hoe mooi het werk dan kan worden. Het kunstje van de dirigent. Hoe dat werkt is te zien in de documentaire die Jansons in de context plaatst van de geschiedenis van het orkest en zijn dirigenten. Een hoogtepunt is het moment waarop allerlei betrokkenen uitleggen wat eigenlijk het verschil is tussen de ene dirigent en de andere.

Noordhollands Dagblad, 9 januari 2005

Classical CD's

Jansons's rapport with the orchestra is evident throughout in the sumptuous colours of the playing but even more in the subtlety and magic of the phrasing, the clarity of the ensemble in the Battle Scene and the precision he obtains from the woodwind in the Adversaries section. Alexander Kerr's playing of the long violin solo representing Strauss's capricious wife is virtuosic, and the performance of the Works of Peace section, where Strauss quotes from several of his works, is the finest evidence of how astutely Jansons penetrates below the surface to reveal his empathy with the real Strauss. The recording quality is superlative and my only complaint is that 45 minutes is rather short measure on a CD. *The Sunday Telegraph, 9 januari 2005*

40 donderdag 13 januari

Net zoals elk ander bedrijf in Nederland moet het KCO zich aan de Arbo-wet houden. Een van de eisen is dat een bedrijf beschikt over BHV-ers: bedrijfshulpverleners. Het KCO kan inmiddels beschikken over 3 BHV-ers en 2 EHBO-ers bij het orkest, en over 3 BHV-ers, waarvan 2 tevens EHBO-ers op het kantoor in de Jacob Obrechtstraat. Elk jaar gaan zij op herhaling om hun kennis en vaardigheden op peil te houden. 16

donderdag 20 en vrijdag 21 januari

Op 20 en 21 januari speelde het Koninklijk Concertgebouworkest de wereldpremière van *Tango Waltz* van Diderik Wagenaar (1946). *Tango Waltz* werd geschreven in opdracht van het KCO, met financiële steun van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst. Wagenaar droeg het werk op aan Ton Hartsuiker (voormalig bestuurslid van het KCO en

voormalig directeur van de conservatoria in Utrecht en Amsterdam). Het orkest stond deze week onder leiding van de debuterende Amerikaanse dirigent Robert Spano.

Gevoel voor de muzikale adem, dirigent Daniele Gatti te gast bij het Concertgebouworkest

Gatti: 'Mijn kennismaking met het Concertgebouworkest was meteen een sterke muzikale ervaring. Er werken hier verfijnde musici. Daar houd ik van, want dan is dit werk ook voor mij verrijkend. Ik had ook absoluut niet het gevoel dat zij de kat uit de boom keken toen ik voor het eerst met ze aan het werk ging. Ons beroep is wat dat betreft raar - alles is terug te voeren op een uiterst grillige chemie.... Met het Concertgebouworkest ervoer ik dat ze meteen zeer sensitief op me reageerden. Tijdens het concert was er daardoor precies de juiste mix van spanning en devotie.' *NRC-Handelsblad, 21 januari 2005*

maandag 24 januari

Sharon St. Onge (hoorniste) werkte mee aan de opnamen van het kinderprogramma *Basta* (schooltelevisie, bestemd voor groep 7 en 8 van de Basisschool) van AT5. Sharon werd ondervraagd over haar leven als musicus, en een rondleider van het Concertgebouw vertelde over het gebouw. De uitzendingen waren te zien in de week van 24 januari.

vrijdag 28 januari

Op 1 januari was orkestinspecteur Theo Berkhout 40 jaar in dienst van het orkest. Op vrijdag 28 januari werd in een ontspannen en feestelijke ambiance aandacht aan zijn loopbaan besteed. Directeur Jan Willem Loot sprak hem hartelijk toe, gevolgd door een natuurkundige

uiteenzetting van Jan Kouwenhoven, voorzitter van de Vereniging Het Concertgebouworchest en een toespraak van Theo's broer Jan Berkhout. Muzikaal viel er ook nog te genieten: in kleine bezetting werd een chanson ten gehore gebracht met een wel heel droevig koortje van 'wenende dames' die het reizen met het orkest niet meer zien zitten als Theo (na 2007) er niet meer bij is om de dames in al hun ellende bij te staan. 17

zondag 30 januari

De stad Groningen stond van 26 tot en met 30 januari geheel in het teken van het Diaghilev Festival. De Russische impresario Diaghilev was een van de grootste kunstvernieuwers van de afgelopen eeuw en oprichter en inspirator van de Ballets Russes. Gasten tijdens het uitzonderlijke festival waren onder andere het ballet en operagezelschap van het Kirov Theater uit St. Petersburg onder leiding van Valery Gergiev. Het KCO concerteerde onder leiding van de Italiaanse dirigent Daniele Gatti in de concertzaal Martiniplaza met onder andere een uitvoering van de *Suite uit Pulcinella* van Igor Stravinsky.

Vijfsterrenconcert zonder vijfsterrenakoestiek

Het Koninklijk Concertgebouworkest werd door festivalvoorzitter Kees van Twist 's middags ingehaald als een vijfsterren-concert.

Jammer dat het KCO geen vijfsterren-akoestiek meekreeg. (...)

Nu is het Concertgebouworkest in een droge akoestiek ook meer dan de moeite waard. Daarvan getuigde vooral de groot bezette *Suite Daphnis et Chloé* van Ravel waarmee het programma besloot. Er zat genoeg kleur, sfeer en broeierige verleiding in om de dimensieloze klank te compenseren. *Dagblad van het Noorden, 31 januari 2005*

donderdag 3 februari

Donderdag 3 februari vond de tweejaarlijkse KCO-gepensioneerdendag plaats. Een door het orkest georganiseerd evenement, dat ditmaal gecombineerd werd met de viering van het 90-jarig bestaan van de Vereniging Het Concertgebouworkest. Het werd een buitengewoon gezellig samenzijn met een toespraakje van de chef-dirigent en een gemeenschappelijke lunch in de Plein foyer. Daarna gaf oud-altviolist Johan Giskes (thans verbonden aan het Gemeentearchief Amsterdam) een voordracht over de veranderingen in de concertpraktijk van het KCO en de gegroeide artistieke medeverantwoordelijkheid in de laatste 40 jaar. 18

maandag 7 t/m zondag 13 februari

Traditiegetrouw presenteerde het KCO zich snel na de wisseling van chef-dirigent in de belangrijkste muziekcentra in Europa. Zowel Mariss Jansons als het KCO zijn regelmatig te vinden op deze podia, maar in deze samenstelling nog niet eerder. Vandaar veel extra belangstelling van het publiek en de pers. Het KCO gaf twee concerten in Madrid, één in het fraaie Palau de Musica in Barcelona, één in Lissabon en tot slot één in de Musikverein in Wenen. Mariss Jansons draagt zelfs de uitzonderlijke titel van 'Ehrenmitglied der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien' en is als gevolg van zijn hechte band met de Wiener Philharmoniker uitgenodigd om het Nieuwjaarsconcert in 2006 te dirigeren. 19

Jansons eigenzinnig in eerste Mahler als chef

De schaarse rustige passages, zoals de pastoraal klinkende koebellen, beklemtonen bij Jansons alleen nog maar het scherpe, schrijnende en schrille van de rest van de symfonie, een anderhalf uur durende hallucinerende en groteske angstdroom waarin de hoogspanning geen seconde verdween. Orkest, dirigent en publiek vierden na afloop het geluk dit toch te hebben overleefd. *NRC-Handelsblad, 4 februari 2005*

Holzhammer-Symfonie

Kaum ein anderer Klangkörper, mit Ausnahme der Wiener Philharmoniker, hat diese vollendete Balance von virtuoser Technik und Ausdruck, von Klangschönheit (sieht man von den vibrato-reichen Hörnern und Trompeten einmal ab - aber das ist eine Frage der Gewohnheit) und Präzision. Mit einem solch wunderbaren Orchester verfügt ein Dirigent über das ideale 'Instrument', seine Vorstellungen zu verwirklichen. *Wiener Zeitung, 15 februari 2005*

Haitink brengt Debussy vol subtiele kleuren

Als geen ander heeft Bernard Haitink ervaring met het Koninklijk Concertgebouworkest, waar hij volgend jaar zijn vijftigjarig jubileum viert en waarvan hij de eredirigent is. Het prachtig geprogrammeerde concert dat hij dezer dagen leidt, is voor de pauze een zeldzaam klankfeest met verglijdende subtiliteiten, schakeringen en sonoriteiten in indrukwekkende uitvoeringen van muziek van Escher en Debussy.

NRC-Handelsblad, 24 februari 2005

KCO 'beste muzikale gebeurtenis 2004' in Japan

Naar aanleiding van een enquête van het Japanse muziektijdschrift Ongaku-no-tomo (Vrienden van de muziek) zijn het KCO onder leiding van Mariss Jansons en het Symfonieorkest van Stuttgart onder leiding van Sir Roger Norrington gezamenlijk uitgeroepen tot de 'beste muzikale gebeurtenis 2004' in Japan. Deze uitslag werd in het februarinummer bekend gemaakt. De enquête is gehouden onder 35 muziekjournalisten en musicologen. Deze jury heeft uit 9.600 uitvoeringen moeten kiezen. Niet alleen orkestproducties, maar ook operaproducties, kamermuziekconcerten, soloconcerten, liederenavonden en muziekfestivals werden beoordeeld. De uitvoeringen van de Wiener Philharmoniker met Valery Gergiev en de Berliner Philharmoniker met Sir Simon Rattle eindigden op de vierde en vijfde plaats.

zaterdag 26 februari

Op zaterdag 26 februari werd tijdens het Vriendenevenement 'Vrienden in gesprek met...' het derde deel gepresenteerd van de serie cd-boxen 'Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra Live, the Radio Recordings', de inmiddels veelgeroemde serie met radio-

dinsdag 1 maart

Doorgaans wordt rond deze datum door de vooraanstaande Amsterdamse kunstinstituten het nieuwe seizoen gepresenteerd. Zo ook door het KCO. Voor de bijna voltallige Nederlandse pers lichtten Jan Willem Loot en Joel Ethan Fried het nieuwe seizoen toe. Met trots werd wederom de succesvolle A-serie genoemd.

Op 25 januari werd aan de vaste relaties binnen de Nederlandse pers op het kantoor in de Jacob Obrechtstraat door de directie een uitleg gegeven over de manier waarop de opgelegde bezuinigingen van ruim € 500.000 zouden worden opgevangen. Hierdoor stond de presentatie op 1 maart geheel in een artistiek daglicht. Op 1 maart ging ook de vernieuwde website met de nieuwe programmering online.

Vanaf woensdag 2 maart stond de abonnementenadministratie van het KCO, versterkt met een viertal uitzendkrachten, klaar om grote postladingen bestelformulieren te behandelen en de vele telefoontjes te beantwoorden. 21

Vadim Repin blijft virtuoos

Conlons enthousiasme voor het Concertgebouworkest vertaalde zich in een gedenkwaardige avond, waarin Conlon zich profileerde als een ervaren vakman en een animerende muzikale inspirator. Het was alsof Conlon al vaak voor het Koninklijk Concertgebouworkest had gestaan, zo vanzelfsprekend en zo soepel volgden de musici zijn geestdriftige aanwijzingen. Met een opmerkelijk warm en sonoor orkestkoloriet omlijstten Conlon en het orkest het magnifieke vioolspel van Vadim Repin in het *Vioolconcert* van Sibelius. *NRC-Handelsblad*, 3 maart 2005

20

opnamen van het orkest. Deel drie is gewijd aan de jaren 1960-1970 en is wederom een samenwerkingsproject tussen het KCO (Daniël Esser) en Radio Nederland Wereldomroep (Lodewijk Collette) en verscheen op het eigen orkestlabel RCO Live. Deze cd werd opgedragen aan prof. dr. M.H. Flothuis, voormalig artistiek directeur van het orkest.

Tijdens een zeer geanimeerde bijeenkomst werd nog eens duidelijk het belang van deze box voor de internationale PR onderstreept: de box is naar 1340 radiozenders over de hele wereld gestuurd, die met grote regelmaat muziek van het KCO kunnen laten horen.

20 v.l.n.r. Lodewijk Collette, Ton Boersma, bestuurslid Vereniging Vrienden, Mea Flothuis (dochter van Marius Flothuis), Daniël Esser.

zaterdag 12 maart

Voor de 56ste maal vond in de Kleine Zaal van het Concertgebouw het Vriendenkransconcours plaats. Zoals gebruikelijk georganiseerd door de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. Het concours is bedoeld voor jong talent, studierend aan Nederlandse Conservatoria. De naam lijkt misschien wat verouderd, maar het is een springlevende activiteit, die zich nog steeds mag verheugen in een grote belangstelling van muziekstudenten. Orkestlid Gregor Horsch was voorzitter van de jury, adjunct-directeur Joel Ethan Fried maakte eveneens deel uit van de jury. Adjunct-directeur Sjoerd van den Berg is actief lid van de commissie die de Vriendenkrans organiseert. Zo wordt de verbondenheid van en het belang dat het KCO hecht aan deze activiteit duidelijk gemaakt. Burgemeester Cohen, beschermheer van het Vriendenkransconcours, reikte de prijzen uit. 22

45

dinsdag 15, 22 en 29 maart

De Vereniging Vrienden organiseerde een Vervolg Muziek cursus naar aanleiding van op de grote belangstelling voor de eerdere muziek cursussen van Leo Samama. Aan de hand van enkele composities uit de negentiende en twintigste eeuw ging Samama dieper in op compositietechnieken en -vormen die in de loop van de twintigste eeuw grote veranderingen hebben ondergaan.

22

Herreweghe dirigeert een doorsnee *Matthäus*

Er was dus veel te beleven in het Concertgebouw. Dan zijn de fraaie instrumentale solo's van de orkestmusici nog niet eens genoemd. Het publiek applaudisseerde luid en langdurig, wat niet wegneemt dat de traditie dringend om nieuwe impulsen verlegen zit. Dat beseft het Concertgebouworkest gelukkig ook. Volgend jaar dirigeert Roger Norrington de *Johannes-Passion*. *Telegraaf*, 21 maart 2005

donderdag 24 maart

Het Kersjes Fonds, in 1994 opgericht als Het Kersjes van de Groenekan Fonds, is een particulier initiatief en stimuleringsfonds van de onlangs overleden dirigent en naamgever Anton Kersjes en zijn echtgenote.

46 Het Kersjes Fonds wil kunst en cultuur ondersteunen en bevorderen, en met name jong talent stimuleren door het jaarlijks toekennen van beurzen en prijzen. Op donderdag 24 maart vond de jaarlijkse bijeenkomst plaats in de Kleine Zaal van het Concertgebouw, waar de beurzen en prijzen werden uitgereikt. Het KCO kreeg € 100.000,- voor de aanschaf van nieuwe contrabassen uit de nalatenschap van wijlen dirigent Anton Kersjes.

woensdag 6 t/m vrijdag 29 april

Jaarlijks werkt het KCO samen met De Nederlandse Opera aan een bijzondere operaproductie in het Muziektheater. Na de succesvolle producties met voormalig chef-dirigent Riccardo Chailly bracht het KCO nu een gewaagde productie van Korngolds *Die tote Stadt* onder leiding van Ingo Metzmacher, dit als opmaat voor zijn aantreden als chef-dirigent bij De Nederlandse Opera met ingang van het seizoen 2005-2006. De regie was in handen van Willy Decker.

Korngold's dead city comes to live

Wit Ingo Metzmacher conducting and the Royal Concertgebouw Orchestra in the pit, the sound is luxurious. (...) It has all the dramatic power and unfaltering sense of pacing that Korngold's work so conspicuously lacks, and is the real reason the show deserves to be seen. *The Guardian*, 9 april 2005

Eindelijk weer knalsucces voor de Nederlandse Opera

De magnifieke partituur van 'wonderkind' Korngold werd in de bak op het hoogst denkbare niveau omgezet in geluid door het Concertgebouworkest. (...) Een topvoorstelling voor oor én oog. *Trouw*, 9 april 2005

Koortsige visioenen in *Die tote Stadt*

En geen twijfel aan: beter kan het niet. Dit is een productie die de oren streelt, de ogen doet uitpuilen en de ziel week maakt. Ingo Metzmacher, met ingang van het volgende seizoen chef-dirigent van de Nederlandse Opera, heerst op soevereine wijze over het Koninklijk Concertgebouworkest, dat de riant partituur glans en diepte geeft.

Haagsche Caurant, 11 april 2005

Groot moment voor Jaap van Zweden

Juist het koppige, onverzettelijke van Beethoven komt bij Van Zweden op een enerverende manier naar voren. Zeker in de *Zevende symfonie*, met zijn zwiepende ritme, culminerend in een sintvitusdans. Deze pregnant klinkende uitvoering bezat net dat beetje extra, dat Beethoven niet alleen boeiend maar werkelijk opwindend maakt. Hier viel alles op zijn plaats. *Noord Hollands Dagblad 16 april 2005*

Van Zweden heeft het KCO goed in de hand

Ex-concertmeester dirigeert zijn voormalige collega's

In de Beethoven gingen wel alle remmen los. Van Zweden toonde zich opener naar de musici toe en het KCO beloonde zijn nieuwe houding met een heerlijk homogene klank waardoor de uitvoering tot grote hoogten steeg. Zonder dat de grote lijn ooit in gevaar kwam, vochten allerlei wonderschone details om de voorrang. Zoals de vibratoloze lange tonen van de violen op het hoogtepunt van het eerste deel, een teken dat de dirigent zijn licht had opgestoken bij de historische uitvoeringspraktijk. Of de geraffineerde manier waarop Van Zweden reliëf verleende aan het overbekende thema van het tweede deel. Of de perfect gedoseerde crescendo's in het wervelende slotdeel. Petje af, meneer Van Zweden! *Parool, 15 april 2005*

zaterdag 16 april

Op zaterdag 16 april vond de eerste ronde plaats van het Entrée Kamer-muziekconcours voor jonge amateurmusici. Tijdens deze dag streden ongeveer vijftig jonge musici om een optreden tijdens de finale van het concours in de Kleine Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw. Aan de finale gingen twee rondes vooraf, waarbij de deelnemende

ensembles masterclasses volgden bij leden van het Koninklijk Concertgebouworkest: Ursula Schoch *eerste viool*; Caroline Strumphler *tweede viool*; Arndt Auhagen *tweede viool*; Edith van Moergastel *altviool*; Hans Alting *trompet* en Vincent Cortvrint *piccolo*.

donderdag 21 april

Tijdens het project *On stage and backstage*, georganiseerd door de afdeling Educatie van het Concertgebouw, nemen leerlingen van de middelbare school een kijkje achter de schermen van het KCO en het Concertgebouw. Dit begint al in hun eigen klaslokaal met het bekijken van een documentaire. Tijdens een bezoek aan het Concertgebouw wonen de leerlingen een repetitie bij en krijgen een rondleiding. Daarnaast is er vaak een ontmoeting met de dirigent of een musicus.

23 *Fluitist Herman van Kogelenberg licht het programma toe.*

donderdag 21 en vrijdag 22 april

Met Henri Dutilleux, aan wie in januari de Ernst-von-Siemens-Musikpreis (de officiële Nobelprijs voor de muziek) werd toegekend, heeft het KCO een bijzondere band. Sinds 1946 voert het orkest zijn werken uit, en de Franse componist is verschillende keren op uitnodiging van het KCO naar Amsterdam gekomen om uitvoeringen van zijn muziek bij te wonen. Ook bij de concerten op 21 en 22 april was Dutilleux aanwezig. Voor aanvang van de concerten interviewde Elmer Schönberger hem tijdens een Inleiding in de Koorzaal. 24

Prima debuut dirigent Saraste

Saraste ging het Concertgebouworkest voor in een soepel ademde uitvoering waarin het orkest warme mengkleuren kon laten klinken. Alles viel op zijn plaats in een interpretatie die trof door de rust, de afwerking, en de natuurlijke wijze waarop het orkest zich kon ontplooiën. *Telegraaf, 25 april 2005*

geluidsmetingen

Het zal het publiek niet zijn opgevallen, maar in de maand april zijn voor het project Orkest en Gehoor zogenaamde Dosebadgemetingen uitgevoerd (een dosebadge is een soort mini-microfoon). Hiertoe werd een aantal orkestleden uitgerust met een dosebadge, die als een soort broche op de kleding gedragen moest worden. De bedoeling van dit onderzoek was om de dosebadge-metingen te vergelijken met de gehoormetingen die bij een aantal orkestleden in het laboratorium van het AMC gedaan zijn, en met de akoestische metingen die tijdens een aantal repetities gedaan werden.

mei 2005

24

zondag 1 t/m zondag 8 mei

Op dinsdag 3 mei vond in Chicago een historisch concert plaats. De koperblazers van het KCO en het Chicago Symphony Orchestra speelden, op initiatief van enkele orkestleden, samen in een afgeladen Chicago Symphony Center een 'Appreciation Concert' voor vrienden, donateurs, vrijwilligers en abonneementhouders van het CSO. Maar er waren ook tientallen gasten van de American Friends van het Koninklijk Concertgebouworkest aanwezig. Het werd een écht koperfeest voor zowel het dolenthousiaste publiek als voor de zeer geïnspireerde musici. Ivan Meylemans, solo-trombonist van het KCO, en Jay Friedman, trombonist van het CSO, traden (ook) op als dirigent. Eregast was mevrouw Roosevelt, een kleindochter van president Roosevelt.

49

Het concert vormde de spectaculaire opening van een korte USA-tour van de 'Brass of the Royal Concertgebouw Orchestra', die werd gemaakt op verzoek van de American Friends. Er werden verder succesvolle concerten, masterclasses en workshops gegeven op onder andere North Western University in Chicago en Drake University in Des Moines. Tijdens deze tournee ging ook een nieuwe werk van paukenist Nick Woud, getiteld *The Call*, in wereldpremière. 25

25

maandag 2 mei

Riccardo Chailly en het Koninklijk Concertgebouworkest vielen dit jaar twee keer in de prijzen bij de uitreiking van de Edison Klassiek. Chailly won de Edison in de categorie 'Orkestmuziek' met zijn opname van de *Derde symfonie* van Mahler, en viel ook in de prijzen in de categorie 'Bijzondere Uitgaven van Historische Aard' met de box met live registraties van concerten van het Koninklijk Concertgebouworkest

26

(Chailly, Live, The Radio Recordings) die verscheen bij zijn afscheid als chef-dirigent van het KCO. De Edisons, prijzen van de Nederlandse muziekindustrie voor opnamen van bijzondere kwaliteit, werden op 2 mei uitgereikt in het Concertgebouw. Alexander Kerr, Godfried Hoogeveen, Jan Kouwenhoven en Gustavo Núñez speelden bij de uitreiking het laatste deel van de *Symfonie concertante* van Haydn, begeleid door Amsterdam Sinfonietta. De avond werd live uitgezonden door AVRO Klassiek en NPS. Alexander Kerr en Jan Kouwenhoven kregen de Edisons uitgereikt uit handen van de Staatssecretaris, mevrouw Medy van der Laan. 26

Im Finale die Bestform erreicht

Ein gelungener Rauswurf dann Richard Strauss' *Don Juan*. Letzte Möglichkeit, alle Reserven noch einmal zu mobilisieren – vom Orchester dankbar angenommen. Man hörte; eine breite Dynamik, einen kräftigen doch durchsichtigen Gesamtklang, gute Soli passgenaues Zusammenspiel, viel Energie und Spielfreude. Darauf lässt sich aufbauen. Das Concertgebouworchester wird unter Ingo Metzmacher gewiss noch viel Gutes von sich hören lassen. *Kölnisch Rundschau*, 14 mei 2005

zondag 15 mei

De finale van het Entrée Kamermuziekconcours voor jonge amateur-musici vond plaats op 15 mei in de Kleine Zaal van het Concertgebouw. Tijdens deze avond, die gepresenteerd werd door acteur Egbert-Jan Weeber, streden jonge musici om zowel de juryprijs als de publieksprijs. De winnaars mochten onder andere een optreden in het ING House in Amsterdam verzorgen. De jury bestond uit Candida Thompson, Micha Hamel, Jörgen van Rijen en Ties Mellema. 27

27

Metzmacher maakt van Kurtágs 'Stele' mooie gedenksteen

Kurtágs opening was een hommage aan Bruckners *Negende symfonie*, die op zijn beurt een hommage was aan Wagner. Van die componist klonk de *Tannhäuser-ouverture* vrijdag wat ingehouden. Maar dat werd ruim gecompenseerd door een voluit gespeelde *Don Juan* van Richard Strauss. En met Kurtágs verbijsterend mooie monument, waarin Metzmacher het orkest als een kleurrijk en wild geurend bloemenbed liet bloeien. *Trouw, 17 mei 2005*

Wat een hemelse slotnoot

Gastdirigent Markus Stenz levert brutaal vakmanschap.

Het *Celloconcert* van Walton bewijst dat behoudend met boeiend kan rijmen. In dit neoromantische werk uit 1956 passeren allerlei gevoelens de revue, van droefheid tot woede, terwijl de uiteenlopende klankkleuren associaties oproepen met een steeds veranderend muzikaal landschap.(...) Deze wisselende stemmingen waren gisteren in goede handen bij cellist Godfried Hoogeveen. Hij schakelde moeiteloos over van lyrisch naar virtuoos spel en wist de subtiele rijkdom van Waltons partituur te benadrukken. *Parool, 26 mei 2005*

Fantastisch pleitbezorger van een curieus celloconcert

Waltons innemende muziek was de innemende musicus Hoogeveen als op het lijf geschreven. Hoogeveen was net als Stenz niet uit op uiterlijk effect en stelde zich, werkelijk prachtig spelend, geheel ten dienste van de muziek. *Trouw, 27 mei 2005*

vrijdag 3 en zondag 5 juni

Geïnspireerd door de imponerende Gashouder van de Westergasfabriek sloegen het Koninklijk Concertgebouworkest en het Holland Festival de handen ineen voor een muzikaal en visueel spektakel met als titel *Het Koninklijk Concertgebouworkest in 7 stukken*. Groepen orkestmusici werden in de te spelen composities steeds weer anders opgesteld. In twee in opdracht geschreven wereldpremières werd dit ruimtelijke spel uitgebreid met op groot scherm geprojecteerde videokunst.

De momenteel sterk in de belangstelling staande Australische componist Brett Dean maakte samen met zijn landgenote Cazerine Barry *Parteitag*, een werk over de vervreemdende werking van grootschalige politieke manifestaties. Jacob ter Veldhuis schreef in samenwerking met Jaap en Floris Drupsteen het slotwerk van het programma, *...NOW...*, dat de beleving van het 'nu' in tijd en ruimte tot onderwerp heeft. De overige werken gaven een idee van verschillende mogelijkheden van opstelling van muzikale ensembles die in de muziekhistorie zijn toegepast, van de 'meerkorige' muziek die Giovanni Gabrieli voor de San Marco in Venetië componeerde, tot de ruimtelijke experimenten uit de jaren zestig van de twintigste eeuw. Een van de allereerste 'groepen'-composities, *Antiphony One* van Henry Brant, beleefde hierbij zijn Nederlandse première. KCO-cellist Gregor Horsch en pianiste Ellen Corver soleerden in het *Dubbelconcert* van Kurtág. Voorts werden Mozart en Ives uitgevoerd.

Het Holland Festival en het KCO hebben een langdurige gezamenlijke geschiedenis. Het KCO speelde het openingsconcert van het eerste HF in 1948 onder leiding van Henri Tomasi. Hierna volgden vele jaren van

samenwerking met niet alleen concerten in het Concertgebouw en RAI-concerten, maar ook veel operavoorstellingen, onder leiding van dirigenten als Mariss Jansons, Nikolaus Harnoncourt, Bernard Haitink, Carlo Maria Giulini, Riccardo Chailly, Rafael Kubelik, Eduard van Beinum, Josef Krips, Pierre Monteux, Antal Dorati, Pierre Boulez, Leonard Bernstein en Edo de Waart. In 1997 gaf het KCO aan Mauricio Kagel opdracht tot het schrijven van een orkestwerk, dat aangeboden werd aan het Holland Festival ter gelegenheid van zijn 50e verjaardag. Hierna viel de samenwerking een tijd stil. In 2002, 2003 en 2004 vertoonde het Holland Festival een aantal operavoorstellingen en concerten van het KCO in het Oosterpark te Amsterdam. Maar op 3 en 5 juni werd de samenwerking hernieuwd met een uitzonderlijke productie. 28

vrijdag 10 juni

In het kader van de fondsenwerving voor het orkest is vorig jaar een nieuw initiatief gestart onder de titel 'De Salon'. Op een van deze muzikale avonden is het idee ontstaan om een aanmoedigingsprijs voor jonge orkestleden in het leven te roepen: de 'Prix de Salon'. De prijs wil orkestleden steunen in hun verdere muzikale ontwikkeling, en werd aan solo-trombonist en dirigent Ivan Meylemans tijdens 'Het Bal' in de Grote Zaal van het Concertgebouw, te midden van zo'n 700 jonge professionals, uitgereikt.

woensdag 15 juni

Op woensdag 15 juni vond voor de zestiende keer het jaarlijkse KCO-tennistoernooi plaats op tennispark Gold Star in Amsterdam. 29

Jansons dirigeert Sibelius magistraal

Het mag in één woord magistraal worden genoemd hoe hij zijn orkest binnenstebuiten durfde te keren. Van zo'n uitvoering zou je elk moment willen vasthouden. Wellicht kan dat ook, aangezien microfoons het concert en de herhaling ervan hebben geregistreerd. Dit moet een formidabele cd kunnen opleveren. *Telegraaf, 13 juni 2005*

vrijdag 17 juni

In een geheel uitgeruimde Grote Zaal gaf het KCO een gratis toegankelijk concert onder leiding van Daniele Gatti. Speciaal voor deze avond werd een bijzonder en Italiaans getint Promsprogramma samengesteld. Naast Verdi's Overture 'La forza del destino', delen uit Prokofjefs *Romeo en Julia* en de *Vierde symfonie* van Mendelssohn, soleerde stervioliste Julia Fischer in Paganini's *La Campanella* uit het *Tweede vioolconcert*. Aan het einde van de avond kon het publiek meezingen met enkele bekende liederen. Het concert werd live op tv uitgezonden door de AVRO. 30

CONCERT-GEBOUW

WELKOM
MAKISS!

Maakiss
jansons,
chef-dirigent
van
het
koninklijk
concert
gebouw
orkest
vanaf
september
2004

KONINKLIJK CONCERTGEBOUW ORKEST

één naam, twee werelden

Eén naam, twee werelden

Het Concertgebouw NV en het Koninklijk Concertgebouworkest: ze delen een naam, en ze delen een zaal.

Toch zijn ze al meer dan vijftig jaar gescheiden van tafel en bed. Hoe kwam het zover?

En hoe gaan ze met elkaar om? Waar werken ze samen, waar scheiden hun wegen? De stuurlied spreken.

De zomer van 1945 is voor het Concertgebouw NV en het Concertgebouworkest een tumultueuze periode. Eind juli heeft het Concertgebouworkest onder leiding van Eduard van Beinum zijn eerste naoorlogse concert gegeven. Het grootste deel van de Joodse musici die de oorlog hebben overleefd, is in het orkest teruggekeerd. Een handvol collaborateurs wordt uit het orkest gezet. Willem Mengelberg zal niet terugkeren. En in augustus wordt Dr. Rudolf Mengelberg, directeur van het Concertgebouw NV, tot nader order ontslagen wegens zijn 'overwegend lijdelijke houding' jegens de Duitse bezetters, al zal hij tegen dat besluit met succes beroep aantekenen, en een kleine anderhalf jaar later zijn werkzaamheden hervatten. Maar de hoofdzaak is: het Concertgebouw NV en het Concertgebouworkest blijven een.

Het lijkt een overzichtelijke situatie: een zaal en het gelijknamige orkest onder één leiding. En de direct betrokkenen lijken er vrede mee te hebben. In een jaarverslag wordt kort na de oorlog nog de loftrompet gestoken over 'het toenemend gevoel van saamhorigheid en de hechte samenwerking tussen het bestuur der NV en de leden van het Concertgebouworkest.' Inderdaad lijkt aanvankelijk alles goed te gaan, wat wellicht ook zal samenhangen met het feit dat eendracht noodzaak is: de troepen herformerden zich, de wederopbouw van de muzikale infrastructuur aan de Van Baerlestraat eist alle aandacht. Op alle fronten wordt koortsachtig gewerkt. De in 1915 opgerichte

Vereniging Het Concertgebouworkest – belangenvereniging van orkestleden en orkeststaf, later medebestuurder van het orkest – vormt een comité dat zich onder voorzitterschap van violist Piet Heuwkemeijer buigt over de vraag welke rol voor de Vereniging is weggelegd. De Vereniging Concertgebouwwrienden houdt in 1947 het huisorgaan Preludium ten doop, de abonnementsseries en tournees worden hervat. Een 'toenemend gevoel van saamhorigheid' - de wens lijkt óók de vader van de gedachte. Vrede en harmonie lijken zo kort na de verschrikkingen van de oorlog bijna noblesse oblige.

Maar onder de oppervlakte gist het. De verhoudingen tussen orkest en de NV zijn niet optimaal. Het zijn niet alleen de geschillen over de positie van Rudolf Mengelberg, die de relatie op scherp hebben gezet. De wereld is veranderd; ongetwijfeld heeft de oorlog ook bij musici het besef versterkt dat ze zelf voor hun belangen moeten opkomen, in plaats van af te wachten tot een ander de kastanjes uit het vuur haalt - of dat nalaat. Het orkest verlangt bij monde van de Vereniging Het Concertgebouworkest meer artistieke en bestuurlijke transparantie, meer autonomie. Duidelijkheid over de sociale positie van orkestmusici, volledige medezeggenschap, een uniforme en progressieve salarisregeling - dat is een jaar na de bevrijding het eisenpakket dat de Vereniging bij het bestuur van de NV op tafel legt. Verenigingsvoorzitter en orkestviolinist Piet Heuwkemeijer komt in mei 1945 met

het plan-Heuwkemeijer, waarin in niet mis te verstane bewoordingen wordt gesteld dat in de relatie tussen 'gebouw' en orkest onder alle omstandigheden de prioriteit dient te liggen bij 'de artistieke en zakelijke belangen van het orkest.' Intussen verlangt ook de gemeente Amsterdam meer zeggenschap over het Concertgebouworkest. Langzaam neemt de democratische wind in kracht toe. En in 1951 komt het tot een uitbarsting met verstrekkende gevolgen: het Concertgebouw-orkest komt in opstand.

Directe aanleiding is de ziekte van Eduard van Beinum, die eind 1950 door angina pectoris wordt uitgeschakeld en tot juli 1951 niet zal dirigeren. Als vervangers worden voor de eerste maand van januari 1951 Otto Klemperer en Rafael Kubelik aangetrokken. Klemperer komt, maar Kubelik meldt zich wegens visumproblemen af, en dan zit het Concertgebouw NV met een netelig probleem: welke dirigent van statuur kan eind januari op stel en sprong Verdi's *Requiem* dirigeren? Rudolf Mengelberg nodigt Paul van Kempen uit. Dat hij vooraf ook de orkestvereniging over dit voornemen informeert, wijst erop dat hij zich van de gevoeligheid van de materie bewust is: Van Kempen is omstreden. De van oorsprong Nederlandse dirigent heeft zich in 1932 tot Duitser laten naturaliseren, en heeft in de Tweede Wereldoorlog in Duitsland gedirigeerd, al schermt hij met het feit dat hij in 1943 in Aken als dirigent is geschorst omdat hij zou hebben geweigerd lid van de NSDAP te worden. Hoe het ook zij; hij heeft 'een oorlogsverleden'.

De mate waarin Van Kempen zich daadwerkelijk heeft misdragen is al snel geen punt van overweging meer; in de Nederlandse pers steekt een storm van protest op, die ook orkest en publiek in de greep krijgt.

De eerste uitvoering van Verdi's *Requiem* wordt op 27 januari nog uitgespeeld, zij het onder chaotische omstandigheden. Van Kempen wordt uitgejouwd, in de zaal gaan stinkbommen en voetzoekers af, de politiemensen in de zaal hebben er de handen vol aan. Maar de dag daarop breekt de hel los. Als Van Kempen wil inzetten, verlaten 62 orkestleden op een afgesproken teken de zaal; veertig minuten later laat mr. J.W. De Jong Schouwenburg, vice-voorzitter van het Concertgebouw NV, via de luidspreker weten dat het concert is afgelast.

Het bestuur van de NV reageert als door een wesp gestoken. De 62 deserteurs worden door Rudolf Mengelberg op staande voet ontslagen. En dat is in de scheefgegroeide verhouding tussen orkest en NV de druppel die de emmer doet overlopen.

Na bemiddeling door gemeente en Rijk wordt het ontslag van de 62 ingetrokken, waarmee het voortbestaan van het orkest is veiliggesteld. Maar niet voor niets stellen de bemiddelaars in een persverklaring vast dat 'de ondergrond van het conflict is gelegen in de onbevredigende verhouding tussen het Concertgebouw N.V. en het orkest.' Aan de urgentie van stevige maatregelen twijfelt volgens de verklaring niemand meer: 'Alle betrokkenen zijn het eens over de wenselijkheid dat dit reeds aanhangige vraagstuk zo snel mogelijk tot oplossing moet worden gebracht.' Wat ook gebeurt. Besloten wordt tot een formele scheiding van orkest en NV per 31 augustus 1951; het orkest wordt ondergebracht in een stichting, die overigens pas anderhalf jaar later operationeel is.

Het inmiddels Koninklijke Concertgebouworkest en het Concertgebouw NV zijn dus al meer dan vijftig jaar twee onafhankelijke partijen. Maar in naam zijn ze wat ze tot 1952 waren: een eeneiige tweeling. Uit de aard der zaak blijven de banden nauw. Het orkest is hoofdbespeler van de zaal; het repeteert er, heeft er eigen repetitieruimtes, zijn bibliotheek, en de klank van het orkest is nauw verweven met de akoestiek van de Grote Zaal. Ook in het recente verleden was incidenteel sprake van intensieve artistieke samenwerking tussen het KCO en het Concertgebouw. Die manifesteerde zich bijvoorbeeld tijdens het Mahlerfeest van 1995, waarbij Concertgebouwdirecteur en initiatiefnemer Martijn Sanders de toenmalige chef-dirigent van het KCO, Riccardo Chailly, vooral met het oog op de langjarige Mahlertraditie van het orkest bewust de eerste keus gunde bij de verdeling van 58 Mahlers negen symfonieën over de drie deelnemende topensembles: Berliner Philharmoniker, Wiener Philharmoniker en KCO.

Dan zijn er de gemeenschappelijke gremia. Er is de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. De Vereniging, in 1982 voortgekomen uit een fusie tussen de Nederlandse Concertgebouwwrienden en de Stichting Donateurs van het Concertgebouworkest, schotelt zijn ruim 12.000 leden vriendenconcerten, repetitiebezoeken en speciale aanbiedingen voor in de geest van zijn doelstelling: 'het onderhouden van bijzondere vriendschapsbanden met het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest.' Uit zijn contributiegelden bekostigt de Vereniging ook vaste donaties aan orkest en gebouw, die op 50/50-basis over de begunstigen worden verdeeld. Bovendien zijn de Vrienden uitgever van het tien keer per jaar verschijnende programmablad *Preludium*, waarvan de hoofd-

redactie wordt gevoerd door vertegenwoordigers van gebouw en orkest. Sinds 1994 is er daarnaast *Entrée*, officieel de 'Vereniging jong publiek van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest', die zich met inmiddels 3700 leden tot en met 27 jaar inzet voor de promotie van klassieke muziek bij jonge luisteraars, en daartoe via de zogenaamde *Entrée*-selectie uit het abonnementsaanbod van gebouw én orkest elk seizoen honderd concerten aanbiedt tegen de vooroorlogse prijs van € 5,- per kaartje.

'Wat wij willen laten zien', zegt voorzitter Frank Sipkes, 'is dat er in Amsterdam en in heel Nederland heel veel is om van te genieten, en dat klassieke muziek een verrijking is van je leven.'

Naast de *Entrée*-selectie organiseert *Entrée* rondleidingen voor kinderen en ouderen en een concours voor jonge amateurmusici in de Kleine Zaal van het Concertgebouw, waarbij de kandidaten worden gecoacht door leden van het Koninklijk Concertgebouworkest.

Ook bij *Entrée* is van de scheiding tussen gebouw en orkest weinig te merken. Maar op de terreinen van artistiek en zakelijk beleid, inclusief de fondsenwerving, is het in grote lijnen ieder voor zich. Het KCO heeft zijn Stichting Financiering Koninklijk Concertgebouworkest voor de sponsorwerving, de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest en onder de vlag van de Stichting Donateurs het zogenaamde Gouden Gilde, dat zich beijvert voor de kostbare aanschaf van nieuwe instrumenten en de financiering van bijzondere muziekevenementen of masterclasses. Bij het Concertgebouw fungeert de Stichting Het Concertgebouw Fonds als fondsenwervende instantie voor onderhoud

en toekomstige renovaties van het gebouw. Orkest en gebouw beschikken beide over een eigen fundraiser. Ook de programmering van orkest en gebouw komt tot stand via strikt gescheiden kanalen, met als gevolg dat de concertprogramma's van het Koninklijk Concertgebouworkest tot hun officiële publicatie een gesloten boek zijn voor de wederpartij. Martijn Sanders, directeur van het Concertgebouw: *'Van het nieuwe KCO-seizoen ben ik geen dag eerder op de hoogte dan de media.'* Zoals ook het KCO pas bij het verschijnen van Sanders' nieuwe seizoenprogramma wordt geïnformeerd over de verse abonnementsseries van het Concertgebouw.

Het is een wonderlijke situatie. En een situatie die leidde tot wonderlijke gebruiken. Het is nog niet zo lang geleden dat het KCO het Concertgebouw elk jaar opnieuw toestemming moest vragen om de naam Concertgebouworkest te mogen voeren. Pas in 1992 kwam een einde aan die situatie, toen de NV het KCO 'voor onbepaalde tijd' dat recht verleende. Tussen 1990 en 1992 kwamen ook nieuwe, heldere afspraken tot stand over het optierecht voor het KCO op zaaldata in het Concertgebouw, die het orkest tegen een fikse financiële vergoeding tot 24 kalendermaanden voor het begin van een nieuw orkestseizoen als eerste mag claimen; abonnementenadministratie, orkestbibliotheek en instrumenten werden aan het orkest overgedragen. *'Daar hebben we flink voor moeten betalen, zegt KCO-woordvoerder en adjunct-directeur Sjoerd van den Berg, maar het heeft wel geleid tot een meer zakelijke verhouding met het gebouw. Dat is absoluut een verdienste geweest van onze toenmalige zakelijk directeur, Cees Hagenbeek.'*

Maar nog steeds is de verhouding tussen gebouw en orkest aan buitenstaanders lastig uit te leggen. De tijd heeft geleerd dat met die status quo te leven valt. Maar is het een wenselijke situatie? Is het een hanteerbare situatie?

Daar lijkt het wel op, te oordelen naar de manier waarop beide instellingen de laatste halve eeuw zijn opgestoten in de vaart der volkeren. De pragmatische conclusie is dat ze elkaar daarbij klaarblijkelijk niet in de weg zitten. Met het Concertgebouw als thuisbasis ontwikkelt het Koninklijk Concertgebouworkest zich onder leiding van zijn respectievelijke chefs Van Beinum, Haitink en Chailly tot het wereldvermaarde ensemble dat het onder leiding van zijn nieuwe chefdirigent Mariss Jansons nog altijd is. Onder leiding van Haitink, als Mahlervertolker meer dan de Bruckneriaan Eduard van Beinum de échte erfgenaam van Willem Mengelberg, neemt het voor het label Philips de complete symfonieën van Beethoven, Brahms, Bruckner, Mahler, Schumann en Tsjajkovski op, die nationaal en internationaal de aandacht trekken; ook als Ravel- en Debussy-vertolker verwerft Haitink een terechte reputatie. Grote aandacht valt ook de jaarlijkse Eurovisie kerstmatinee ten deel, die vanaf 1975 uitgroeit tot een muzikaal evenement dat behalve door de NOS - en later de AVRO - door buitenlandse radio- en televisiestations wordt uitgezonden, en waarin Haitinks Mahler-interpretaties een belangrijk aandeel hebben. Onder Chailly wordt vanaf 1988 in matineeverband het accent langzaam verlegd naar, onder meer, de Italianen Rossini, Verdi en Puccini. Het chef-dirigentschap van Chailly wordt gekenmerkt door een intense opname-activiteit voor het label Decca en een groeiende aandacht voor onorthodox repertoire, die het orkest en zijn dirigent Edisons oplevert voor opnamen met de

complete werken van Varèse en de *Turangalila-symfonie* van Olivier Messiaen. Ook is het orkest in toenemende mate actief in de operabak. In het Muziektheater dirigeert Chailly uitvoeringen van Prokofjevs *L'ange de feu*, Verdi's *Falstaff*, *Otello*, *Aida* en *Don Carlos*, respectievelijk *Tosca* en *Turandot* van Puccini. In 2004 presenteert het orkest zijn eigen, onafhankelijke platenlabel RCO Live, dat historische en actuele live-opnamen van het KCO uitbrengt.

Het Concertgebouw verandert na de komst van algemeen directeur Martijn Sanders in 1982 van een veredeld zalenverhuurbedrijf in de drukst bezochte en meest intensief bespeelde concertzaal van de wereld. Een serie Wereldberoemde Symfonieorkesten, een Koorserie, Componistenportretten, Wereldberoemde Barokorkesten, Carte Blanche-programma's, Tijdgenoten, Zondagochtendconcerten, Blazers-serie, Strijkkwartetten, Vocale Serie, Lunchconcerten, Zondagochtendconcerten, Robeco Zomerconcerten - geen gat in de klassieke markt, of Het Concertgebouw heeft het gevuld. En dat in één huis, onder één dak. Toch klinken in het openbaar geen noodkreten van in het nauw gedreven orkestmusici, en wekt het KCO nooit de indruk zich gehinderd of bedreigd te voelen door het overweldigende muziekaanbod van Sanders' uitdijende muziekimperium. Daar moet meer dan vreedzame coëxistentie in het spel zijn; dat lijkt een modelhuwelijk.

Desondanks stelt Sanders in een interview met NRC Handelsblad in 1992 vast dat de communicatie over en weer, zacht uitgedrukt, voor verbetering vatbaar is. Hij windt er geen doekjes om. *'We werken erg langs elkaar heen. Het is een enorm misverstand dat orkest en gebouw veel met elkaar te maken hebben. Het komt door die twee namen.'*

Ik roep altijd maar dat wij Schiphol zijn en zij de KLM en dan begrijpen de mensen het opeens. Het enige complicerende is dat wij door het organiseren van onze eigen concerten ook nog een beetje een vliegmaatschappij zijn. Maar, roep ik dan weer, wij vliegen op andere bestemmingen dan de KLM. We overlappen niet.'

Sanders voegt er onmiddellijk aan toe dat *'het Concertgebouworkest het fantastisch doet'* en hereniging van orkest en zaal wat hem betreft *'niet aan de orde'* is. *'Er zijn wel zalen in de wereld die eigendom zijn van het orkest en andersom, maar ik denk dat er veel pleit voor een aparte organisatie. De programmering wordt er avontuurlijker door, de informatie aan het publiek is groter, een beetje concurrentie is wel leuk.'*

En zo denkt Sanders er anno 2005 eigenlijk nog steeds over. *'Ik ben hier in '82 gekomen in een situatie die toen al heel lang een gegeven was. Het Concertgebouw was destijds een zalenverhuurbedrijf, een soort garage. Het KCO had als hoofdbespeler een volstrekt dominante positie. Voor het orkest heeft die situatie belangrijke voordelen. Je zit in een zaal die jouw naam draagt, dat is niet vervelend. Ook fysiek heeft het orkest nog steeds een eerste positie, bijvoorbeeld wat de claim op data betreft. Het orkest kan als eerste zijn dirigenten aantrekken. Voor de zaal die zo wordt gedomineerd door één orkest is het nadeel dat er buiten de activiteiten van het huisorkest op muziekgebied nog zoveel anders aan de hand is, en dat je graag zou willen laten zien dat er naast dit prachtige orkest er ook andere orkesten zijn die de moeite waard zijn om gehoord te worden.'*

Promconcert, vrijdag 17 juni 2005

Waarvan acte. In het seizoen 1984-1985 organiseerde Sanders voor het eerst een Serie Wereldberoemde Symfonieorkesten 'met, onder meer, het laatste Nederlandse concert van de Berliner Philharmoniker onder Herbert von Karajan. Een abonnement kostte 330 gulden. In de pers werd die serie door sommigen de proletenserie genoemd.' Maar die eerste zwaluw maakte nog geen zomer. In zijn eerste jaren bij het Concertgebouw had Sanders de handen vol aan de hardware: de uitbreiding en renovatie van het gebouw. *'Maar na '88 ben ik me gaan buigen over de software, de programmering, en ben ik een concurrent geworden van de voornaamste huurder, het KCO.'*

62 Zijn vergelijking van de relatie met de verhouding tussen Schiphol en KLM is nog steeds van kracht.

'Als Schiphol constateert dat ook andere luchtvaartmaatschappijen zich goed ontwikkelen, geeft dat kwaliteitsimpulsen aan de haven. Er gebeurden in het gebouw ook andere dingen niet. Ik heb de situatie van destijds geanalyseerd en daar rolde een belangrijke conclusie uit. Er zaten lacunes aan de top van de markt en in het betaalbare segment. De bovenkant hebben we bediend met de toporkesten als de Berliner Philharmoniker, de Wiener Philharmoniker. Daarnaast brengen we voor weinig geld de Robeco Zomerconcerten, de Zondagochtendconcerten en de kinderconcerten. En met ons aanbod op het gebied van de niet-klassieke muziek.'

'Wij zijn dat dus gaan organiseren. Dat heeft opgeleverd dat we van 500 concerten en 500.000 bezoekers in 1988 zijn gegroeid naar 800 concerten en ruim 800.000 bezoekers in 2005. Wat betekent dat wij

enorm veel aanbod hebben toegevoegd zonder dat het aantal bezoekers voor de huurders is gedaald, waar ze zo bang voor waren. Er leefden twee angsten: die voor competitie, en die voor oneerlijke concurrentie, omdat ze dachten dat wij voor een lagere kostprijs konden programmeren. Wat niet zo is omdat we voor die eigen concerten een stichting in het leven hebben geroepen die dezelfde huurprijzen betaalt als de huurders.'

'Resultaat is dat het Concertgebouw de dichtst bezette en drukst bezochte concertzaal van de wereld is geworden. Nu je die positie hebt bereikt is de vraag of de situatie die we nu hebben in alle opzichten ideaal is. Er zijn natuurlijk wel grote projecten geweest waarbij KCO en Concertgebouw hebben samengewerkt. Beste voorbeeld is het Mahlerfeest. Maar dat neemt niet weg dat ik een wat intensievere artistieke samenwerking zou toejuichen. Er is geen georganiseerd artistiek overleg tussen het orkest en ons. Er gebeuren hier soms de gekste dingen die je zou kunnen voorkomen door beter overleg met de huurders, dus niet alleen met het KCO. Twee keer in een week een Symphonie fantastique, volgend seizoen twee keer in een week de Carmina burana.'

Ook op het financiële vlak zijn kanttekeningen te plaatsen bij de 'historisch gegroeide verhouding' tussen de partijen, zegt Sanders.

'Zolang je allebei voldoende publiek en voldoende sponsors hebt is er geen probleem. De problemen ontstaan als het opeens wat minder wordt. De vraag is of het dan nog zo verstandig is het zo te laten als het nu is. Een van de dingen die ik betreurt is dat wij separate fondsenwervende instellingen hebben. Ik zou voorstander zijn van de instelling van één groot gezamenlijk fonds. Wij hebben dat ook aan het orkest

voorgesteld. Kijk, niemand ziet ook het verschil tussen het orkest en het gebouw, en iedere fundraising die begint met een uitleg wie je eigenlijk bent begint met een achterstand. Wat onverlet laat dat de persoonlijke verhoudingen met het KCO beter zijn dan ze ooit geweest zijn, en we op andere fronten prettig samenwerken.'

Op de vraag wat er zou zijn gebeurd als orkest en gebouw bij elkaar waren gebleven, heeft Sanders een ondubbelzinnig antwoord: 'Dan had wat wij doen niet gekund. Als je kijkt naar wat orkesten met een eigen zaal doen – de Berliner bijvoorbeeld, met de Philharmonie – dan zie je dat die zelden een interessante gastprogrammering kennen. Het is bijna een wet van meden en perzen dat, als je een interessante gastprogrammering wilt, het orkest de zaal niet zelf moet programmeren.'

Gelooft Jan Willem Loot, algemeen directeur van het KCO, dat de constructie van voor 1951 anno nu nog perspectief had kunnen bieden? 'Ik zie er niet veel winst in, al hangt dat wel samen met het feit dat Martijn en ik het zo goed met elkaar kunnen vinden, want de verhoudingen tussen orkest en gebouw zijn inderdaad beter dan ooit. Ik denk dat het alles buitengewoon gecompliceerd zou maken. Waar ik wel voor voel is dat je samen al te grote clashes in de programmering, doublures en dergelijke, probeert te voorkomen; daar hebben we ook met het Nederlands Philharmonisch Orkest afstemming over.'

'Aan de andere kant is het aantal orkestconcerten relatief zo klein dat het geen echt probleem is. Bovendien trekken de series van orkest en gebouw verschillende soorten publiek. Maar ja, de pers struikelt er graag over, twee dezelfde stukken in één week. Wat wel een beetje verwarrend

is, is dat de NV aandeelhouders heeft, die recht op een stoel kunnen claimen, en dat dat recht alleen wordt uitgeoefend op de plaatsen in onze B-serie. Verder zijn er geen grote problemen. Wat heel typerend is voor de verstandhouding: de jaarlijkse bijeenkomsten met onze respectievelijke besturen verlopen tegenwoordig heel harmonieus. Vroeger waren dat pandemoniums. Maar de laatste keer dat we bijeenkwamen zei Gerlach Cerfontaine (voorzitter van de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest) dat het in vergelijking met vroeger zo ontzettend saai was. En dat was bedoeld als een compliment.'

En de fundraising?

'Daar hadden Martijn en ik overeenkomstige gedachten over. Maar we hebben onze respectievelijke achterbannen niet kunnen overtuigen. Het probleem lag meer bij mijn achterban dan bij de zijne. De fundraising is bij ons meer op warmte georganiseerd, bij hem gaat dat veel zakelijker. Wij hebben een grotere kring van gouden schenkers, maar die zetten gemiddeld veel lager in dan de kringen rond de NV.'

Toch is voor Loot, ongeacht de complicaties die zich voordoen, de relatie tussen KCO en Concertgebouw een yin en yang van architectonische en muzikale verworvenheden.

'Het gebouw speelt een allesbepalende rol. Al onze repetities vinden er plaats, de akoestiek van de grote zaal is van invloed op de klank van dit orkest. En met de naam Concertgebouw zijn we vergroeid.'

Sporen van het verleden, waarin orkestmusici de zeggenschap opeisten die in 1951 leidde tot het schisma tussen gebouw en orkest, zijn nog

terug te vinden in de samenstelling van het KCO-Stichtingsbestuur. Loot: *'Wij hebben drie orkestleden in het bestuur. Bestuurlijk gezien is dat geen zuivere verhouding: een bestuur hoort in mijn voorstelling van zaken te functioneren als een raad van toezicht. Maar historisch is het heel goed te begrijpen dat het zo gekomen is, en in de praktijk valt er goed mee te werken omdat er goede en zakelijke musici worden afgevaardigd, mensen met hart voor de zaak.'*

Een van die mensen is hoboïst Jan Kouwenhoven. Hij is niet alleen lid van het bestuur en de Stichting Financiering Koninklijk Concertgebouworkest, maar ook voorzitter van de Vereniging Het Concertgebouworkest (die de oorspronkelijke spelling van zijn naam heeft aangehouden). Voor hem is het helder, waarom musici zich met de dagelijkse bedrijfsvoering van het orkest moeten bemoeien: de geest van het revolutiejaar 1951 is in zekere zin nog intact.

'Die geschiedenis leeft hier net zoals een big bang een achtergrondstraling nalaat. Hij zit verankerd in de structuur van het orkest. Wij zijn als musici mede-oprichters van de Stichting Koninklijk Concertgebouworkest. En dat orkest heeft vanaf de jaren tachtig een transformatie doorgevoerd van een op oude leest geschoeide kunstinstelling naar een meer bedrijfsmatig werkende organisatie.'

Een organisatie die zakelijke en artistieke belangen voortdurend tegen elkaar moet afwegen, die via de Stichting Financiering zelf sponsorinkomsten genereert, zich internationaal sterk profileert, kostbare dirigenten aanstelt; die in een duurzame, politiek gevoelige afhankelijkheidsrelatie verkeert met zijn subsidiënten, de gemeente

Amsterdam en Rijk - het is een ingewikkeld logistiek getouwtrek dat een zelfbewuste orkestgemeenschap niet klakkeloos aan derden overlaat. Op alle niveaus zijn musici vertegenwoordigd in de overlegfora van het orkest. In het bestuur. De artistieke commissie. De instrumentencommissie. De Arbo commissie.

Kouwenhoven: *'Dat heeft dus grote consequenties voor de manier waarop je meedenkt en meepraat. Dat is geen kwestie van als een soort vakbond aanschoppen tegen de macht. Ik ervaar het als een grote verantwoordelijkheid.'*

Eigen baas in eigen huis: is het orkest dat in het Concertgebouw ook? Is het Gebouw behalve thuishaven ook echt een thuishonk? Ja en nee. Om te beginnen is het in termen van vloeroppervlakte passen en meten.

Kouwenhoven: *'We hebben in het gebouw onze bibliotheek, de kamers voor de orkestinspectie, hout- en koperblazers, strijkers en bassen. Het is vooral woekeren met ruimte. Als we in grote bezetting spelen, bijvoorbeeld in Le sacre du printemps, komen wij als houtblazers al snel in de problemen.'* Ook aan de omgangsvormen tussen orkest en gebouw is volgens Kouwenhoven merkbaar dat de verhouding, ondanks de diepgevoelde historische en muzikale banden, in logistieke zin op zakelijke grondslag rust. Hij omschrijft het als *'de relatie die je met je boven- en onderburen hebt. Meestal gaat het goed. En af en toe moet je wat uitpraten. Er zijn soms kleine dingetjes. De exploitatie van het gebouw is heel kostbaar, de verhoudingen zijn buitengewoon zakelijk. Even gratis een foyer ter beschikking stellen die toch leeg staat is er niet bij.'*

Het optierecht dat we hebben is een groot goed, maar daar moeten we ook flink voor betalen. Verder zou ik graag zien dat de programmering van de Grote en de Kleine Zaal meer op elkaar zouden aansluiten, in die zin dat leden van ons orkest meer concerten zouden geven in de Kleine Zaal. Dat is eigenlijk nooit van de grond gekomen. Terwijl bijvoorbeeld de Vriendenconcerten die we als KCO-musici in de Kleine Zaal doen heel belangrijk zijn voor onze speelcultuur. Kamermuziek spelen is cruciaal voor een musicus.' Daarnaast heeft de hoge bespelingsgraad van het gebouw consequenties voor de bewegingsvrijheid van het KCO. 'Een repetitie verlengen is heel moeilijk. Dat kan met name lastig zijn als je op het laatste moment je agenda moet aanpassen.'

Maar de medaille heeft zijn keerzijde. Van de concurrentie die Sanders met zijn serie Wereldberoemde Symfonieorkesten de afgelopen twintig jaar mobiliseerde, ondervindt het orkest volgens Kouwenhoven geen hinder. Integendeel. Het is niet alleen 'een geaccepteerd feit', het is voor de musici ook een stimulans het onderste uit de kan te halen. *'Voor ons is het niet slecht. Het houdt je scherp. Zo'n serie straalt ook op ons af, en trekt ook mensen naar ons toe.'*

De naamgenoot is voor Nederlands belangrijkste orkest een uitdager geworden. En geen instituut dat voor die competitiedrift zoveel begrip zou moeten hebben als het KCO. Op tournee doet het orkest zelf immers ook niets liever dan zijn krachten meten met de concurrentie. Waarmee de cirkel toch weer rond is: boedelscheiding of niet, deze opponenten blijven geestverwanten.

Bas van Putten

**De energie van een
meesterwerk.**

Niets geeft zoveel energie als die bijzondere compositie, dat volmaakte akkoord, die ongeëvenaarde uitvoering. Bij het Koninklijk Concertgebouworkest komt het allemaal samen. En om welk meesterwerk het ook gaat, een mooie symfonie, een gepassioneerd vioolconcert, sfeervolle liederen of intieme kamermuziek, het Koninklijk Concertgebouworkest zorgt niet zelden voor een meesterlijke uitvoering. Nuon is trots sponsor te zijn van dit wereldberoemde orkest en wenst alle leden ervan veel succes. En energie natuurlijk.

Altijd **NUON**

ING

Sponsor van het Koninklijk Concertgebouworkest

Emily Beynon, solofluitiste van het KCO, poseert graag met haar lievelingsfluit.

“Ik heb er twee. Alhoewel ik vaker op die andere speel heeft deze toch een speciale dimensie voor mij.

De fluit is omstreeks 1903 besteld bij Louis Lot in Parijs, vermoedelijk door de eerste fluitist van de Wiener Philharmoniker.

In de loop van de tijd verdwijnt de fluit maar wordt dan in de zestiger jaren weer gevonden door mijn leraar William Bennett in een rommelwinkeltje ergens in Brazilië.

Hij laat de fluit helemaal herstellen, speelt er een tijd op en verkoopt hem vervolgens aan een Amerikaanse leerlinge. Gelukkig besluit zij hem weer terug te verkopen aan William Bennett zodra ze stopt met spelen. Zo is hij in mijn bezit gekomen.

Ik hou zo van deze fluit om zijn warme en kleurrijke klank, maar omdat hij nogal bedrijfsonzeker is heb ik ook nog een moderne fluit van de Japanse maker Altus die zich laat inspireren door fluiten zoals die van Louis Lot.”

Puur genieten

Ook puur genieten na het concert...

"De essentie van muziek staat niet in de noten".

Mahler

Aan de eenvoud waarmee Mahler het wezen van muziek heeft geformuleerd nemen veel musici een voorbeeld. Ook Philips streeft naar eenvoud en maakt geavanceerde technologie toegankelijk. Zo bent u in de gelegenheid om ervan te genieten. Het is eigenlijk vanzelfsprekend.

Op weg naar eenvoud, www.philips.com/simplicity.

PHILIPS

sense and simplicity

Holland Festival 2005, Westergasfabriek

De mensen,
de zalen, de cijfers,
de namen,
de titels, de steden,
de leden,
de landen,

bijlagen

de cd's, de reizen,
de aantallen...

kortom,
seizoen 2004-2005

van a tot z
gerangschikt.

Stichtingsbestuur

De heer Ir. M.C. van Veen, *voorzitter*
 De heer G.J.A. van der Lugt
 Drs T. de Swaan
 Mevrouw Drs H. d'Ancona
 De heer Mr J.M. Boll
 Mevrouw K. Goedhart
 Prof. Dr. R. de Groot
 Mevrouw Drs A.C. van Hoytema-
 van der Beugel
 De heer J.A. Kouwenhoven
 De heer R.F. Krämer
 De heer P.J.H.M. Luijten

Directieleden

Mr. Jan Willem Loot,
algemeen directeur
 Sjoerd G.A.M. van den Berg,
adjunct-directeur public relations
 Dr. Joel Ethan Fried,
adjunct-directeur artistieke zaken
 Gerard Jongerius,
adjunct-directeur fondsenwerving

Orkest

Mariss Jansons, *chef-dirigent*
 Bernard Haitink, *eredirigent*
 Riccardo Chailly, *conductor emeritus*
 Nikolaus Harnoncourt,
honorair gastdirigent

Eerste viool

Vesko Eschkenazy, *concertmeester*
 Alexander Kerr, *concertmeester*
 Johan Kracht
 Tjeerd Top
 Marijn Mijnders
 Ursula Schoch
 Marleen Asberg
 Keiko Iwata-Takahashi
 Robert Waterman
 Janke Tamminga
 Tomoko Kurita
 Antoine van Dongen
 Henriëtte Luytjes
 Borika van den Booren
 Andrés Lehota
 Tony Rous
 Christian van Eggelen
 – Peter Hoekstra
 Nienke van Rijn
 – Reiko Sijpkens-Shioyama
 Junko Naito
 + Maaïke Aarts
Tweede viool
 Henk Rubingh
 Caroline Strumphler
 Susanne Jaspers
 Josef Malkin
 Angela Davis

Anna de Vey Mestdagh
 Paul Peter Spiering
 Arndt Auhagen
 Kirsti Goedhart
 Annebeth Webb
 Petra van de Vlasakker
 Herre Halbertsma
 Marc de Groot
 Frans Hengeveld
 Cleora Waterman-Keeler
 Monica Grosman
Altviool
 Ken Hakii
 Michael Gieler
 Gert Jan Leuverink
 Peter Sokole
 Roland Krämer
 Guus Jeukendrup
 Jeroen Quint
 Pieter Roosenschoon
 Milan Milisavljevic
 Jeroen Woudstra
 Eva Smit
 Eric van der Wel
 Ferdinand Hügel
 Edith van Moergastel
 Yoko Kanamaru
Cello
 [Godfried Hoogeveen

[Gregor Horsch
 Johan van Iersel
 Wim Straesser
 Fred Pot
 Chris van Balen
 Fred Edelen
 Hans Vader
 Edith Neuman
 Yke Viersen
 Saskia van Bergen-Boon
 Arthur Oomens
 Daniël Esser
Contrabas
 Niek de Groot
 Thomas Braendstrup
 Jan Wolfs
 Mariëtta Feltkamp
 Ruud Bastiaanse
 Folkert Rosing
 Guibert Vrijens
 Rob Dirksen
 Carol Harte
 Frits Schutter
Fluit
 [Emily Beynon
 Paul Verhey
 Herman van Kogelenberg
 Cecilia Oomes

Piccolo

Vincent Cortvrint

Hobo

Werner Herbers

Jan Spronk

Nicoline Alt

Jan Kouwenhoven

Althobo

Ruth Visser

Klarinet

Jacques Meertens

+ Arno Stoffelsma

Hein Wiedijk

Esklarinet

Arno Piters

Basklarinet

Geert van Keulen

Fagot

Ronald Karten

Gustavo Núñez

Jos de Lange

Kees Olthuis

Contrafagot

Guus Dral

Hoorn

Jacob Slagter

+ Jasper de Waal

Fons Verspaandonk

Jaap van der Vliet

Peter Steinmann

Sharon St. Onge

Paulien Weierink-Goossen

Trompet

Frits Damrow

Peter Masseurs

Hans Alting

Bert Langenkamp

Theo Wolters

Trombone

Ivan Meylemans

Jörgen van Rijen

+ Nico Schippers

Bart Claessens

Bastrombone

Raymond Munnecom

Tuba

+ Perry Hoogendijk

Pauken

Marinus Komst

Nick Woud

Slagwerk

Jan Pustjens

Gustavo Gimeno Martinez

Herman Rieken

Harp

Petra van der Heide

Gerda Ockers

[= beiden zijn aanvoeders

+ = in dienst / - = uit dienst

Staf**Algemene Zaken**

Mr. Jan Willem Loot,

algemeen directeur

Karin van Wouw

Jacques van der Hulst

Artistieke Zaken

Dr. Joel Ethan Fried,

adjunct-directeur

Drs. Mark van Dongen

Marieke Kimman

+ Drs. Marloes Biermans

Planning / Productie

Drs. Hans Ferwerda

Judith de Boer

Orkestinspectie

Theo Berkhout

Harriët van Uden

Muziekbibliotheek

Douwe Zuidema

Marianne Butijn

Podiumstaf

Johan van Maaren

Jan Ummels

Frans van der Starre

Public Relations

Sjoerd G.A.M. van den Berg,

adjunct-directeur

Marian van den Beuken

Hélène Blokker

Charat Graafland

(receptie/telefoon)

Marketing-/Sales-/**Sponsorcoördinatie**

Drs. David Bazen

Drs. Marieke Mulder

Sander Plas

Personeel en Organisatie

Erma G. de Boer

Ir. Cleo Smits

Financiële administratie

Hans Ekker

Carolina Eschweiler-Kreeft

Mieke de Louwer-van der Genugten

Jacques Koekoek (automatisering)

Tourneezaken

Else Broekman

Marieke Dennissen

Donateurs/FondsenwervingGerard Jongerius, *adjunct-directeur*

Tanneke Alpherts

Hanna Philips-de Man

Vrienden-/Entréesecretariaat

Herman Paardekooper

Trix Endhoven-Brouwer

Anneke Traudes-Dijkman

- Drs. Birgit Visser

Redactiesecretariaat Preludium

Drs. Janneke Boeser

Drs. Karin van Ingen Schenau

KCO verzorgde in 2004-2005 de volgende concerten in het buitenland

bijlage 2

datum	land	plaats	zaal	dirigent
9 september	Zwitserland	Luzern	Kultur- und Kongresszentrum	Philippe Herreweghe
10 en 11 september	Zwitserland	Luzern	Kultur- und Kongresszentrum	Mariss Jansons
8 oktober	Duitsland	Dortmund	Konzerthaus	Sir Roger Norrington
9 oktober	Duitsland	Keulen	Philharmonie	Sir Roger Norrington
16 oktober	België	Brussel	Palais des Beaux Arts	Sir Colin Davis
23 oktober	België	Brussel	Palais des Beaux Arts	Nikolaus Harnoncourt
6 en 7 november	Japan	Tokio	Suntory Hall	Mariss Jansons
8 november	Japan	Iwakuni	Sinfonia Iwakuni	Mariss Jansons
9 november	Japan	Fukuoka	Acros Fukuoka	Mariss Jansons
11 en 12 november	Japan	Tokio	NHK Hall	Mariss Jansons
13 november	Japan	Kyoto	Kyoto Concert Hall	Mariss Jansons
14 november	Japan	Nagoya	Aichi Prefectural Art Theater	Mariss Jansons
7 en 8 februari	Spanje	Madrid	Auditorio Nacional de la Música	Mariss Jansons
9 februari	Portugal	Lissabon	Coliseu dos Recreios	Mariss Jansons
10 februari	Spanje	Barcelona	Palau de Música	Mariss Jansons
13 februari	Oostenrijk	Wenen	Musikverein	Mariss Jansons
12 mei	Duitsland	Keulen	Philharmonie	Ingo Metzmacher
11 en 12 juni	Engeland	Londen	Barbican Hall	Mariss Jansons
19 juni	Frankrijk	Metz	Arsenal	Daniele Gatti
20 juni	Luxemburg	Luxemburg	Conservatoire	Daniele Gatti
21 juni	Duitsland	Saarbrücken	Industriekathedrale	Daniele Gatti

74

financiële ondersteuning

bijlage 3

De realisatie van de plannen in het seizoen 2004/2005 werd mede mogelijk gemaakt dankzij:

- de subsidiënten: Gemeente Amsterdam en het Ministerie van OCW
- de sponsors: ING / Sara Lee/DE / Nuon / Philips
- de leden van het Gouden Gilde en de leden van de Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest

Het Koninklijk Concertgebouworkest betuigt hiervoor zijn grote dank. Ook in het seizoen 2004-2005 werkte het KCO exclusief samen met

concerten en cd's

bijlage 4

A in 2004-2005 werden 126 concerten/voorstellingen gegeven

59 abonnementsconcerten	1 Promconcert
14 concerten buiten abonnement (incl. 1 uitkoopconcert, Concertgebouw NV)	2 concerten, in de Gashouder van de Westergasfabriek in het kader van het Holland Festival
7 operavoorstellingen	26 concerten in het buitenland
3 besloten concerten (sponsorconcerten)	2 in Nederland buiten Amsterdam
12 openbare repetities	

B Premières

Het KCO speelde vier wereldpremières:

De Raaff 'Unisono' for orchestra	2 uitvoeringen
Wagenaar Tango Waltz (Scherzo da ballo)	2 uitvoeringen
Dean Parteitag	2 uitvoeringen
Ter Veldhuis ...NOW...	2 uitvoeringen

Daarnaast vonden er zes Nederlandse premières plaats:

Knussen <i>Vioolconcert</i>	2 uitvoeringen
Knussen <i>Scriabin settings</i>	2 uitvoeringen
Turnage <i>Uninterrupted Sorrow</i>	2 uitvoeringen
Salonen <i>Insomnia</i>	2 uitvoeringen
Ullmann <i>Pianoconcert, op. 25</i>	1 uitvoeringen
Brant <i>Antiphony One</i>	2 uitvoeringen

C De volgende Nederlandse werken werden uitgevoerd

De Raaff 'Unisono' for orchestra	2 uitvoeringen
Wagenaar Tango Waltz (Scherzo da ballo)	2 uitvoeringen
Escher <i>Musique pour l'esprit en deuil</i>	3 uitvoeringen
Van Baaren <i>Variazioni per orchestra</i>	2 uitvoeringen
Kox <i>Six one-act plays</i>	2 uitvoeringen
Ter Veldhuis ...NOW...	2 uitvoeringen

D cd's

- RCO-Live-opname Dvořák's *Negende symfonie*, Mariss Jansons, 6 juni 2003
- RCO-Live-opname R. Strauss' *Ein Heldenleben*, Mariss Jansons, 4 september 2004, sacd en dvd-video (dvd met documentaire *De zesde maestro*)
- AVRO en RCO Live de box *Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra, Volume III, 1960-1970*, 14 cd's, live radioregistraties een initiatief van Radio Nederland Wereldomroep (RNW) in samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest
- RCO-Live-opname Bruckner *Achtste symfonie*, Bernard Haitink, mei 2005
- RCO-Live-opname *Tweede symfonie* van zowel Beethoven als Brahms, Mariss Jansons 27 en 28 oktober 2004

E de samenwerking tussen het KCO en de AVRO heeft tot de volgende uitzendingen geleid

- 25 concerten, AVRO-radio al dan niet rechtstreeks uitgezonden
- 3 concerten, AVRO-televisie uitgezonden; *het concert 'Welkom Mariss' - de Kerstmatinee - het Promconcert*
- concertopname, 9 september, Luzern (uitzending op een later tijdstip)
- live radio en TV uitzending, concert op 12 november, Tokio
- live uitzending, NPS-radioconcerten op 4 december en 9 april
- 13 concertopnamen, Radio Nederland Wereldomroep i.s.m. de AVRO. Deze opnamen zijn aangeboden voor uitzending door de EBU partners, merendeels nationale, radiostations in Europa.
- 1 serie van 13 programma's (anderhalf uur per opname) uitgezonden via 261 stations in de Verenigde Staten, met een bereik van ± 400.000 luisteraars per week (weekly cume audience).
- 24 opnamen uitgezonden via 500 stations in Zuid-Amerika, door RNW geproduceerde Spaans- en Portugeestalige programma's.

bezoekersaantallen

bijlage 5

	2002 - 2003	2003 - 2004	2004 - 2005
totaal aantal concerten / operavoorstellingen	138	127	126
waarvan gratis concerten	10	10	10
totaal aantal bezoekers betaalde concerten	245.618	212.704	226.780
gemiddeld aantal bezoekers per concert	1.919	1.818	1798
totaal aantal bezoekers gratis concerten	30.000	17.500	22.200

aantal verkochte kaarten en zaalbezetting bij abonnementsconcerten

2002 - 2003

2003 - 2004

2004 - 2005

abonnementsconcerten	concerten / kaarten / bezetting %		concerten / kaarten / bezetting %		concerten / kaarten / bezetting %	
Serie A	8	13.522 / 83%	8	11.641 / 74%	8	11.168 / 71%
Serie Ado	6	7.840 / 64%	6	7.092 / 60%	5	5760 / 59%
Series A + Ado	14	21.362 / 75%	14	18.733 / 68%	13	19.928 / 66%
Series Bwo + Bdo	24	48.433 / 99%	24	46.333 / 98%	24	45.137 / 96%
Serie D	7	13.834 / 97%	7	13.229 / 97%	7	13.015 / 98%
Serie E	7	14.268 / 100%	7	13.591 / 100%	7	13.447 / 96%
Serie Z	8	16.404 / 100%	8	15.544 / 100%	8	15.038 / 96%
gemiddeld per concert	1.905 kaarten / 93%		1.791 kaarten / 92%		1.757 kaarten / 90%*	
totaal concerten	60 concerten / 114.301 kaarten		60 concerten / 107.430 kaarten		59 concerten / 103.679 kaarten	

* = m.i.v. seizoen 2004-2005 worden plaatsen met minder zicht niet meer in abonnement aangeboden.

aantal verkochte kaarten en zaalbezetting bij overige concerten

	2002 - 2003	2003 - 2004	2004 - 2005
Aantal extra concerten Amsterdam	17	13	14
bezoekers extra concerten Amsterdam	31.966	22.491	23.194
gemiddeld per concert	1.880	1.730	1.657
bezettingspercentage	92%	88%	84%
Operavoorstellingen Amsterdam	8	9	7
bezoekers operavoorstellingen Amsterdam	12.800	13.500	10.920
Aantal besloten concerten Amsterdam	3	3	3
bezoekers besloten concerten	6.101	5.948	5.962
Aantal concerten elders Nederland	3	6	4*
bezoekers concerten elders Nederland	5.150	8.885	6.325
Aantal concerten Buitenland	37	28	26
bezoekers concerten Buitenland	75.300	54.450	55.500

* = inclusief Westergasfabriek Amsterdam

Accenture Foundation	De heer en mevrouw van den Broecke-Roos	De heer en mevrouw Frese-Schreinemacher	Dr. S. van Houten
Koninklijke Ahold N.V.	De heer en mevrouw Broekers-Knol	Mevrouw H.T.G. von der Gabientz-Blanche Koeien-smid	De heer en mevrouw Huibregtzen-Wiiton
Koninklijke Ahrend N.V.	The honorable Charles N. Brower	Mr M.B. Geeris-Vehmeyer	De heer en mevrouw Huizer-Wisse
De heer en mevrouw Aibada Jelgersma-Duyndam	De heer en mevrouw J.Th. Brugman	Mr. P. van de Geijn	Tora en Bonno Hylkema
De heer en mevrouw Alderse Baes-Terbrack	De heer en mevrouw De Bruin-Heijn	Mevrouw P.M. Gerritsma-Hogeweg	De heer en mevrouw Idenburg-de Savomln Lohman
Alfa Delta Compendium	Kettlitz en Deenik Nieuwegein	De heer mr. M.J.E.G. de Gier	De heer en mevrouw van der Jagt-de Haan
De heer P.G. Alferink en de heer J.P.F. Sjoukes	De heer en mevrouw Buurke-Kruseman	Theodoor Gilissen Bankiers N.V.	Mevrouw J.M.H. Jamin
De heer drs. E. Asscher	De heer en mevrouw Buwalda	Prof. Jaap en Marjet Glasz	De heer drs. J.H.C. Jansen en mevrouw J.A.S. Jansen-Coppens
Mr. C.B. Baard	M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting	Pauline Glazener	De heer en mevrouw Jensema-de Jongh
Ted en Christine Bajljns	De heer drs. A.J.M.M. Van Cleef	De heer en mevrouw de Goederen-van Litsenburg	De heer M.C.C. de Jong
De heer en mevrouw J.M. Balm	Barones Collet d'Escury-Ledeboer	Mevrouw A.M. Goosen-Dopheide	De heer en mevrouw De Jongh-de Bois
Mevrouw M.G.W. Balster	De heer en mevrouw J.H. Coops	De heer A.S.M. Groen	Kay en Michiel Josephus Jitta
De heer mr. F.A.W. Bannier	Mevrouw R. Coronel-Reiss	De heer en mevrouw R.M. Groenteman-Blederman	Mevrouw I.S. Kaars Sypsteyn-Vossenaar
Mevrouw J.B.L. Bannier en de heer mr. A.A. Meurer	Drs. Maria Couperus	Annelies en Klaus Groot	De heeren mevrouw Kalff-Koopmans
De heer en mevrouw Barth-van Putten	De heer M.L.G. van Dael	Mr Paul de Gruyter Stichting	De heer en mevrouw Kaiff-Götzen
Nathalie en Edwin van de Beek-Aalbers	Jos en Dolf van Dantzig	De heer en mevrouw Guépin-Cath	Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam
De heer en mevrouw van de Beek-Bomgaars	De heer en mevrouw Delprat-Tromp	Mevrouw M. ten Haaf-Wetzlar	De heer en mevrouw Kamp-Heidring
De heer H.F. Dp de Beek	Mevrouw G.J.M. Derksen	Hans van Haaps	Ir. H.J. van de Kamp
Jonkheer en mevrouw Beeiaerts van Blokland-Kraijenhoff	De heer en mevrouw van Deth-Ruys	De heer B. Haitink	Stichting Douglas Kane Fonds
De heer en mevrouw Van Beest-Blaauw	Mr. C.J.E. Dijk	De heer en mevrouw Han-Creboider	Jhr mr. J.D. en mevrouw van Karnebeek-van Roljen
De heer en mevrouw Bekouw-Ellis	Mevrouw J. Dijkgraaf	De heer en mevrouw Hardenberg-s'Jacob	Kas Bank
Baron en barones Bentinck van Schoonheten-Eiink Schuurman	Mevrouw E.C.H.M. ten Doesschate-Wertwijn	De heer A.Ph.J. de Haseth Möller	Mevrouw mr. Y.E. Kastein
A. Arnoldina van Berge	De heer en mevrouw Doets-Blok	De heer mr. R.R. Hazewinkel	KBC Securities Nederland N.V.
Treeske Blase	De heer en mevrouw J. Doets-Kluit	De heer en mevrouw de Heer-van Walen	De heer en mevrouw Keijzer-Veenstra
Mevrouw A. de Bock-Asscher	Loes en Egbert Dommering-van Rongen	Rob en Frances Hendriks-van der Weijden	De heer en mevrouw Kals-van Aller
Stichting Boerboom den Daas	De heer en mevrouw Doodeheefver-Philips	Drs. W.C. Hermans	Kempen & Co N.V.
Mevrouw M.A.M. Boer-ten Hagen	Mevrouw M.G.J. Douqué-Hooghiemstra	Mevrouw E. Hertzdahl	De heer en mevrouw Kenter-Borgman
Pieter J. Bogaers	De heer en mevrouw van Dulnen-Noordenhos	Mevrouw drs. C.M.L. Hijmans van den Bergh	Stichting K.F. Helm Fonds
De heer en mevrouw Bol-Castendijk	De heer en mevrouw Den Duik-Kijlstra	Amsterdam Hilton	Mevrouw C.H. Kingma-Gorter
De heer en mevrouw Bol-Kruseman	De heer en mevrouw P.J. van Dun	Stichting Hilwis	Mr. Ph.C. Kleyn van Willigen
De heer en mevrouw Booster-Brinkhorst	Sonja Dwinger-van der Sluis	De heer mr. P.A.E.M. Hochtin Boes	De heer en mevrouw Knol-Ljungberg
Mevrouw H.N.L. Boreel-van Riemsdijk	Ir. Hans van Egmond	De heer en mevrouw Hoeffelman-van der Linde	De heer en mevrouw Koemans-Van Nieuwkerk
Mevrouw J.K. ter Borg	Mevrouw M. Esser-Bigot	Mevrouw K. Hoff	De heer en mevrouw J.E. Koenders
De heer drs. F. Bos	Mevrouw J.V. Esser-Zaman	De heer en mevrouw Hofland-Bos	De heer en mevrouw Kohnstamm-Bodenhausen
De heer en mevrouw ten Bosch-Blase	Mevrouw mr. D.C.C. van Everdingen en de heer A.E.D.M. van Thiel	De heer en mevrouw d'Holiosy-van Rappard	Mr. E.F.M. Kok
De heer en mevrouw Brentjens-Berkelmans	M.F. Fentener van Viissingen	Mevrouw Eis.J.M. Horbach	De heer R.G.W. Kooijman
	De heeren mevrouw Franssen-van den Berg	Kees en Lill ter Horst	

De heer A.P.J. Koomen en mevrouw C.M.L. Koomen-de Wit
R.C. en D.R. Koomen de Groot
De heer en mevrouw J.C. Koster
De heer en mevrouw Koster-Herz
Mevrouw drs. R.D. Krantz-Hintzen
Miep Schalekamp-Kruseman
Joost Ch.L. Kuiper
Prof. dr. W.A.M. van der Kwast
Thieu en Trees Lam
Jonkheer en mevrouw Laman Trip-van Asperen de Boer
Anton en Marianne van der Lande
De heer D.T. Le Fort
De heer en mevrouw van Lede-Quarles van Ufford
I.m. Oscar van Leer
De heer en mevrouw Lenterman-van Diemen
Sunny Léons
De heer en mevrouw M.A. Lewis
De heer en mevrouw Lindenbergh-Siuis
Mevrouw I.E.E. van Lippe-Blesterfeld
De heer en mevrouw van Lith-Dumont
De heer en mevrouw van Litsenburg-van Royen
De heer mr. J.W. Loot
De heer en mevrouw Lugt-Rethans
Stichting Mahler VIII
De heer en mevrouw J. Manhelm
De heer en mevrouw de Mare
De heer en mevrouw Markus-Schwarzbaum
De heer en mevrouw van Marle-Crommelin
Stichting Elise Mathilde Fonds
De heer en mevrouw G.A. May
Mazars, Paardekooper, Hoffman
De heer mr. R.H. Meppelink
De heer en mevrouw Ter Meulën-de Ruijter
De heer en mevrouw Mispelblom Beljer-Graafland
Jonkheer en mevrouw Mock-de Bruyn
De heer en mevrouw Molenschot-Philips
Mevrouw E.R. Mosler-Reïss
De heer en mevrouw Muller-Bergsma
De heer en mevrouw Muller-van de Leuw

De heer en mevrouw Muller-Voors
Stichting Mundo Crastino Mellori
De heer en mevrouw Munnig Schmidt-Neubauer
Mevrouw L.M. Nanning
Mr. Th.A. van Nierop
De heer A.F. Nijkerk
Lauren en Richard Nijkerk
Eveline Nikkels
NOG Verzekeringen
Hotel Okura
De heer en mevrouw van Oordt-Jones
De heer M.G.G. Oostvogel
De heer en mevrouw Ort-Thal Larsen
Mevrouw M.W. de Peijper-Pleksma
Babs Persoons
De heer en mevrouw Peters-Asberg
Plieger B.V.
De heer mr. J.C. Posch
Mevrouw mr. A.M. Prins-Jansen
De heer en mevrouw Rahusen-Ankersmit
M.L. Reesink en Q.A.M. Olsthoorn
De heer en mevrouw Reibesteln-van der Brug
Mevrouw Th. Reinink-Jordaan
De heer W. Rekvelt
De heer en mevrouw Ribourdouille-Bakker
Truus und Gerrit van Riemsdijk Stiftung
Jonkheer en mevrouw van Riemsdijk-Philips
Mevrouw P. Röell-Heering
Mevrouw M.J.J. Röell-Kessler
De heer en mevrouw de Roever-van Stalborch
De heer en mevrouw Rogaar-Burlage
De heer en mevrouw Rogaar-Schreuder
De heer en mevrouw W. de Rooij
De heer en mevrouw Roos-Brulnse
Mevrouw dr. G. Röpcke
De heer en mevrouw Rote-de Raad
De heer Ir. O.H.A. van Royen
De heer H.M. Roukema
Mevrouw R. Ruding-Hekking
Mr. Ch.W. Ie Rütte
De heer J.B. Samsom

De heer en mevrouw Samsom-Schalekamp
Mevrouw J.C. van de Sande Bakhuyzen-de Marez
Dyens
De heer en mevrouw Sanders-ten Hofte
Mr. E.J. van Schaardenburg-Louwe Koolijmans
De heer en mevrouw van Schaik-Coilijn
Mevrouw mr. J. Schallij
Mevrouw A.C. Schendstok-Stradmeijer
De heer W.E. Scherpenhuljzen Rom
Mevrouw C.N. Schipper-Maarse
De heer en mevrouw Schipper-Hofman
De heer en mevrouw van Schipstal-Vroom
De heer F. Schomper
Mevrouw M.E.W. Schraagen-van der Lee
De heer en mevrouw Schreuders-Bais
Dr. E.J. Schreve-Brinkman
Stichting De Stichtse Werf
Mevrouw M.J.W. Schutte RA
Mr. S.F. Schütz
Drs. P.F. Segaar
De heer en mevrouw Sellmeijer-van Piggelen
De heer en mevrouw van Setten-de Bruin
Mevrouw S.E. Sibinga Mulder-Veenhuizen
Mevrouw C.J. Siegmann
De heer en mevrouw Sigmond-Verhelst
De heer A.J. Simons
Baron en Barones Sirtema van Grovestins-Hasseley
Kirchner
De heer R.C. Slagboom
Mevrouw Y. Sloos-Alandt
De heer en mevrouw Snoeck-Duymaer van Twlst
De heer en mevrouw Soetekouw-Koelewijn
De heer en mevrouw Somerwil-Ayrton
Menno Jonker & Frits Spangenberg
Hans Speth en Yasuko Speth-Okumura
De heer en mevrouw Staartjes-Mosler
Victor en Oscar Staartjes
Mevrouw T.E.J. Steensma-Macriander
De heer en mevrouw dr. P. Stevens
De heer en mevrouw Stomps-Schokkking
De heer en mevrouw Storm-Boender

Mevrouw H. Strauss-Ricardo
Struik Food Group
De heer en mevrouw Stuurman-de Groot
Mevrouw drs. M. van Suchtelen-van Hattum
De heer P. de Swaan
Frans en Mienke Swarttouw
De heer en mevrouw Sweerts-Schroeders
I.m. de heer mr. B.B. Tabingh Suermond
Jhr mr. J.P.E. Teding van Berkhout
De heer en mevrouw Terwogt-van Asbeck
De heer en mevrouw Thate-Verloop
Stichting Thurkowfonds
De heer en mevrouw W.J.M. Thywissen
Bert en Marla Twaalfhoven
De heer en mevrouw van Veen-Viëtor
De heer J. Veltman
Mevrouw drs. A.M.E. Verhaaf
De heer en mevrouw Verloop-Gülcher
De heer A.H. Vermaas
Martine J. Zoethout en René Vetkamp
Mevrouw J.M. de Vilder-van der Lande
Fréan Visscher
De heer en mevrouw Vlek-Peek
De heer en mevrouw Volkers-Bonkes
De heer mr. T.H. van Voorst Vader
De heer en mevrouw de Vreeze-Oostvogel
Vereniging Vrienden van het Concertgebouw
en het Koninklijk Concertgebouworkest
Prof. dr. Joh. de Vries
Kees de Vries
Mevrouw T. Vrieze-de Haan
Hans en Corine Vroom
Stichting VSB Fonds
Mevrouw J.H.J. Vuursteen-Pronk
De heer en mevrouw Wajer-Koot
De heer en mevrouw Weck-van den Assem
Maud en Willem Wiarda-Hansen
De heer en mevrouw Wijnand-de Jong
Mevrouw L.A.C.M. Witteman-van Meerwijk
Jonkheer en mevrouw van der Wyck-Wolf
Jaap van Zweden

MEESLEPENDE LIVE-OPNAMEN VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST NU VERKRIJGBAAR OP RCO LIVE

'This is a performance to which to return often'
BBC Music Magazine

'Fenomenaal heldenleven'
Luister

'The Brahms is a performance to die for'
Daily Telegraph

'Monumentale Bruckner van Haitink'
De Telegraaf

te koop in de platenwinkel, aan het Vriendentrefpunt in het Concertgebouw of via de webshop op

WWW.CONCERTGEBOUWORKEST.NL

Koninklijk Concertgebouworkest
Jacob Obrechtstraat 51
1071 KJ Amsterdam
telefoon 020 305 10 10
telefax 020 305 10 01
info@concertgebouworkest.nl
www.concertgebouworkest.nl

Colofon

Samenstelling en coördinatie

Sjoerd van den Berg en Marian van den Beuken

Grafisch ontwerp

Atelier René Knip en Olga Scholten

Lithografie en druk

Calff & Meischke Amsterdam

Fotografie

Ronald Knapp,

Petra van der Heide,

Marco Borggreve,

Edison Stichting,

Hans van den Bogaard,

Jay Friedman,

Hélène Blokker

Amsterdam, augustus 2005

 CONCERTGEBOUWORKEST SEIZOENSVERSLAG 04/0

